

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Diplomová práce

Vstupní znalosti a představy
o krajích Česka
u žáků mladšího školního věku

Vypracovala: Barbora Kazdová
Vedoucí práce: RNDr. et PhDr. Aleš Nováček, Ph. D.

České Budějovice 2023

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Barbora Kazdová:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce panu RNDr. et PhDr. Aleši Nováčkovi, Ph. D. za trpělivost, cenné rady, poznatky, připomínky a celkové odborné vedení, jež věnoval této práci. Mé poděkování patří také všem školám, žákům a jejich učitelům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, a umožnili tak uskutečnit výzkum.

KAZDOVÁ, B. (2023): Vstupní znalosti a představy o krajích Česka u žáků mladšího školního věku. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 107 s.

Anotace:

Diplomová práce se zabývá vstupními znalostmi a představami, které mají žáci mladšího školního věku o krajích Česka ještě před jejich vlastní výukou v hodinách vlastivědy v pátém ročníku základních škol. Získávání dat probíhalo výzkumným šetřením na několika vybraných základních školách Kraje Vysočina a Jihočeského kraje. Žáci třetích a čtvrtých tříd vyplnili dotazníky, které zkoumaly jejich komplexní představy a znalosti o krajích Česka. Součástí analytické části bylo i porovnávání rozdílů mezi jednotlivými ročníky, pohlavími, velikostí, umístěním a typem šetřených škol. Na základě výsledků vznikl edukační materiál „Z kraje do kraje“ zaměřený na kritické myšlení metodou E–U–R, který může sloužit učitelům základních školách v aktivnějším přístupu žáků k učivu. Závěr diplomové práce hovoří o potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

Klíčová slova:

kraje, 1. stupeň, konstruktivní myšlení, Česko, vstupní znalosti, představy, vlastivěda.

KAZDOVA, B. (2023): Entrance knowledge about Czech regions of pupils younger school age. Master's Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Education. Department of Geography. 107 p.

Annotation:

The diploma thesis deals with the entrance knowledge and ideas that pupils of younger school age have about the regions of Czech Republic before their own teaching in national studies classes in the fifth grade of primary schools. Data collection was carried out through a research survey at elementary schools in the Vysočina Region and the South Bohemian Region. Third and fourth graders filled out questionnaires that explored their complex ideas and knowledge. Part of the analytical part was also comparison of the differences between individual years, gender, size, location and type of investigated schools and the source of information. The result of the thesis is an educational material "Z kraje do kraje" with a methodical manual focused on critical thinking using the E-U-R method. This can assist elementary school to teachers to facilitate a more active approach for pupils rather than approaching the subject matter through constructive thinking. The conclusion of the diploma thesis talks about the confirmation or refutation of established hypotheses.

Keywords:

regions, first grade of primary school, constructive thinking, Czech Republic, entrance knowledge, ideas, geography.

Obsah

1	Úvod	7
2	Teoretická východiska	10
2.1	Diskuse s literaturou	10
2.2	Mladší školní věk.....	11
2.3	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	14
2.4	Pedagogický konstruktivismus vs. tradiční pedagogika, kritické myšlení	16
3	Metodika	23
3.1	Metodika výzkumu a jeho hodnocení.....	23
3.2	Metodika tvorby edukačního materiálu	26
4	Výsledky výzkumu	28
4.1	Výsledky brainstormingu.....	28
4.2	Výsledky didaktického testu.....	37
4.3	Diskuse a srovnávání výsledků.....	51
4.4	Potenciály využití výsledků ve výuce.....	54
5	Edukační materiál do výuky	55
6	Závěr	88
7	Zdroje.....	91
8	Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh	96
9	Přílohy.....	102

1 Úvod

Kraje Česka slouží jako administrativní jednotky podporující řízení a organizace územní samosprávy v zemi. Každý kraj má své specifické historické a kulturní tradice, výjimečnou architekturu a geografickou odlišnost. Kraje se vyznačují produkty, o kterých denně slyšíme, a nejen tím nabízejí svou specifickou identitu. Pro úspěšnou i efektivní práci učitele je důležité zjistit, co žáci o daném tématu vědí, aby následně mohl své hodiny stavět na relevantních základech.

Téma diplomové práce je „*Vstupní znalosti a představy o krajích Česka u žáků mladšího školního věku*“. Autorka si zvolila toto téma, aby zjistila znalosti žáků z různých částí republiky o jednotlivých krajích Česka. Toto téma je jí ostatně velmi blízké a zastává názor, že by každý měl znát a mít rád zemi, v níž bydlí, žije a pracuje. Sám Tomáš Garrigue Masaryk řekl o vlastenectví, že to je láska k vlastnímu národu, nikoli nenávisť k jiným.

Učitelé by měli, na základě této Masarykovy teze, vést děti nejen k lásce k učení a k sobě navzájem, ale i k vlastní zemi a vlastnímu národu za souběžného respektování jiných kultur, národů a zemí. Též všeobecný přehled a relevantní znalosti informací napříč předměty učiva základní školy ovlivňují žáky v jejich budoucím životě – a do velké míry i v jejich budoucím povolání či interpersonálních vztazích.

Cílem diplomové práce je zjistit, jaké mají žáci třetích a čtvrtých ročníků základní školy prekoncepty a vstupní znalosti o krajích Česka včetně toho, odkud nejspíše dané informace vědí. K získání dat je zapotřebí vhodně vytvořit výzkumné šetření formou dotazníků, na jejichž zodpovězení písemnou formou je stanoven čas maximálně 45 minut.

Dotazníky se dále analyzují a dojde k porovnávání rozdílů mezi jednotlivými odpověďmi. Výchozím cílem je vytvořit edukační materiál, který bude podporovat kritické myšlení a využije metody E-U-R (Explanation-Understanding-Reflection) k předávání učiva. Tyto náměty budou založeny na Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, odborné a populárně naučné literatuře.

Dotazník se skládá ze tří částí a dvou metod – brainstormingu a didaktického testu. V první části žáci obdrží dotazník bez konkrétních pojmů, což jim umožní napsat veškeré informace, které si spojí a vybaví s krajem, odkud pocházejí, a také ostatními kraji Česka. V druhé části vyplní vše, co si ke všem krajům vybaví, a též je použita slepá mapa na přiřazení již vypsáných krajů a krajských měst. Poslední část obsahuje fotografie pojící

se k dané oblasti. Žáci zde mají za úkol obrázky popsat a přiřadit ke krajům. Na základě těchto výsledků autorka porovná četnost i správnost odpovědí, eventuální rozdílnosti výstupů v jednotlivých ročnících, diferenciaci odpovědí mezi pohlavími, ale i mezi jednotlivými školami.

Výsledná data jsou zpracována a výsledky tohoto šetření jsou podkladem pro edukační materiál. Pro získání těchto dat bylo vybráno 8 základních škol a dotazníky vyplnilo 305 respondentů ze dvou krajů Česka. V kraji Vysočina byla oslovena městská škola ZŠ Seifertova Jihlava, alternativní škola v Jihlavě a vesnická škola MŠ a ZŠ Vyskytná nad Jihlavou. V Jihočeském kraji byly osloveny vesnické školy ZŠ Šumavské Hoštice, ZŠ a MŠ Stachy a ZŠ Radomyšl a také městské školy ZŠ Máj 1 v Českých Budějovicích a ZŠ Sezimovo Ústí.

V rámci výzkumného šetření bylo formulováno několik hypotéz, které budou ověřovány výsledky dotazníku.

1. První hypotéza vycházející z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (MŠMT 2021) stanovuje, že *„žák, mající splněné první období očekávaných výstupů, vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště.“* Autorka práce předpokládá že: **téměř každý žák bude schopen správně zapsat do mapy kraj, odkud pochází.**
2. Z obsahu Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy (MŠMT 2021) vychází a je z něj stanovena následující hypotéza: *„V rámci očekávaných výstupů prvního období vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět je stanoveno, že žák začlení své město do příslušné státní oblasti a pozoruje své okolí a jeho změny.“* Autorka práce proto předpokládá, že: **většina žáků bude znát své město, dále pak památky a produkty z kraje, kde žije.**
3. Třetí hypotéza vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (MŠMT 2021), který předpokládá *„odlišnou úroveň znalostí vztahující k těmto aspektům: předškolní vzdělávání, rodinná péče, pravidelné a systematické vzdělávání jsou založeny na poznávání, respektování a rozvíjení individuální osobnosti, jedinečnosti a potřeb žáka.“* Lze tedy předpokládat, že: **žáci budou mít odlišné znalosti, přičemž vyšší míra znalostí bude patrná u žáků vyššího sledovaného ročníku, tj. čtvrtého.**
4. V rámci čtvrté hypotézy, které je postavena na logickém uvážení, kdy je pro žáky pojem kraj abstraktní. Lze tedy předpokládat, že: **žáci budou znát**

produkty konkrétního kraje, ale nebudou schopni identifikovat kraj, ke kterému se tyto produkty pojí.“

Struktura diplomové práce je rozdělena do čtyř hlavních oblastí: *diskuse s literaturou, metodika, výsledky výzkumu, edukační materiál*. *Diskuse s literaturou* vztažená k dané problematice a k teoretickým a porovnává hlavně česky psanou pedagogicky zaměřenou literaturu, popisuje mladší školní věk a vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se zaměřením na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. *Metodika* se zaměřuje na způsob hodnocení a metodiku edukačního materiálu. *Výzkumná část* je z velké části realizována metodou brainstormingu, je zahrnuto i zapisování pojmů do mapy, popisování obrázků a další otázky formulované pro žáky prvního stupně. *Praktická část* je vytvořena pro žáky pátého ročníku formou kritického myšlení z metody E–U–R, obsahující jednu výukovou hodinu na všechny kraje Česka, druhou na Jihočeský kraj a třetí na Kraj Vysočina.

Výsledky získané v diplomové práci mohou posloužit učitelům prvního stupně v získání lepšího povědomí o tom, jak žáci vidí svět kolem nás a jak dokáží již získané pojmy uchopit. Učitel pak může lépe vystavět výuku nejen v hodinách věnovaných krajům Česka, ale také ji zasadit do celkového výukového rámce, přičemž použije konkrétní metody a formy výuky. Motivace výběru tématu o krajích Česka se odvíjí od autorčiny touhy posílit vzdělanost žáků a povzbudit jejich zájem o svou vlast. Autorka věří, že poskytnutím kvalitního vzdělávání o krajích Česka se mohou žáci stát vědomými a informovanými občany, kteří budou rozumět a oceňovat bohatství svého národa.

2 Teoretická východiska

V rámci této kapitoly byly vytvořeny části zabývající se českou i zahraniční literaturou, mladším školním věkem i Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. V neposlední řadě kapitola pojednává o vzdělávací výukové metodě, na které je postaven edukační materiál. Tyto aspekty jsou důležité k poskytnutí komplexního pohledu na téma.

2.1 Diskuse s literaturou

Fond odborné literatury coby zdroj pro vypracování této diplomové práce je snad nevyčerpatelný a již bylo vydáno nespočet děl, které by se zabíraly výukou jako takovou nebo školním, prostředím. V teoretické části bylo tedy zásadní nastudování nejen literatury zaměřené na didaktiku, ale i na vývojovou literaturu a RVP ZV.

Nástup do školy a s tím spojené změny v psychice dítě jsou důležitým a klíčovým aspektem ve vzdělání a pro práci učitele se žáky. Pro účely výzkumné části i pro vytvoření edukačního materiálu byly nastudovány nejen ty nejnámější publikace jako *Vývojová psychologie* (Vágnerová 2021) o vývoji jedince od dětství do dospělosti, ale i *Vývojová psychologie* (Langmaier 1998), jenž hovoří o poznacích psychické ontogeneze jakožto o uceleném základu. Kromě toho byla přečtena i skripta *Psychologie duševního vývoje* (Kohoutek, 2008).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (MŠMT, 2021) je pravidelně se upravující tzv. „základní kámen“ celého českého školství, jenž stanovuje etapy vzdělávání, klíčové kompetence a cíle, na kterých stojí hypotézy, výzkumná část, ale i edukační materiál této práce. V době, kdy byla tato diplomová práce psána školy přecházely ze staré verze (MŠMT, 2016) na novou, proto bylo nezbytné zanalyzovat změny a jejich dopady na vědění a požadavky a žáků.

Neboť je podstatnou částí této práce i didaktika, byly použity literární zdroje zaměřené na *konstruktivismus* a z toho vycházející *kritické myšlení*. Nejen o velkém množství výukových metod píše Robert Čapek (2015) ve své knize *Moderní vyučování*. Tímtež titulem se pyšní i kniha od Geoffa Pettyho *Moderní vyučování* (2013) a dále tematicky koreluje publikace Jana Průchy *Moderní pedagogika* (2017). Dagmar Siegllová (2019) vydala publikaci s názvem *Konec školní nudy: Didaktické metody pro 21. století*, v níž se zaměřuje na spolupráci, motivaci, kritické myšlení, mluvené slovo a psaní. Konečně Lucie Zormanová (2012) vydala svou pedagogicky zaměřenou knihu, kde

popisuje metody ať už tradiční, nebo inovativní. Ze zahraniční literatury svou metodou a výzkumem zaujal právě John Hattie jakožto významný pedagog a výzkumný pracovník, jehož vybrané myšlenky byly podstatné i v této diplomové práci.

Zásadní částí této diplomové práce je výzkumná část, pro kterou byly použity zdrojové prameny k sestavení, zkoumání a vyhodnocení. Jedná se o *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu* (Skutil, 2011), které byly podstatným prvkem pro přípravu, zkoumání, sběr dat, analýzu a závěrečnou zprávu. Dalšími publikacemi jsou *Úspěšný návrh výzkumu* (Punch, 2008), *Pedagogika* (Čábalová, 2011), *Metody pedagogického výzkumu: Zásady kvantitativního výzkumu* (Chrásková, 2016) a *Úvod do výzkumu v pedagogice: Základy kvantitativně orientovaného výzkumu* (2003).

K vytvoření edukačního materiálu posloužily populárně naučná literatura i učebnice a mezi nejzásadnější patří *Hravá vlastivěda 4*, *Hravá vlastivěda 5* od nakladatelství Taktik a taktéž i učebnice, kterou vydalo nakladatelství Fraus pod názvem *Společnost 5*.

2.2 Mladší školní věk

Lidé se celý svůj život nacházejí v neustálém vývoji osobnosti, která je podmíněna nejen sociálním procesem závislým na utváření nejen lidských situacích, kultuře, psychologických vlivech, ale skrze vnitřní činitele vývoje osobnosti, jako jsou dědičnost, i konstituční vlivy (Cakirpaloglu, 2012). Porozumění vývojové psychologii je podstatné pro vhodnou tvorbu edukačního materiálu, ale i pro analýzu odpovědí v dotazníkovém šetření, jelikož podle Jedličky, Koti, Slavíka (2018) je znalost jednotlivých etap kognitivního vývoje užitečná pro výuku a testování žáků korespondující se zralostí dítěte a jeho vývojem centrální nervové soustavy.

Mladší školní věk je stanovený od 6 do 7 let, jedná se tedy o období, kdy dítě vstupuje do školy až do 11–12 let, kdy začíná období dospívání (Langmeier, Krejčířová, 2006). Přičemž školní období se dle Vágnerové a Lisé (2021) člení na tři období: *raný školní věk*, *střední školní věk*, *starší školní věk*. *Raný školní věk* trvá od nástupu do školy až do 9 let. Je velmi zásadní z pohledu sociálního postavení i rozvoje dovedností a schopností, kdy se dítě učí číst, psát a počítat. *Střední školní věk* trvá od 9 let až do 11–12 let. Dítě začíná pomalu dospívat, rozvíjet se v určitých oblastech, uvědomovat si své sociální postavení a také začíná přemýšlet nad budoucností. *Starší školní věk* je

stanovený od 11–12 let až do 15 let věku dítěte. Jedinec se chce odpoutat od rodiny, chce jednat sám za sebe – a toto období se nazývá tzv. *pubescence* neboli první fáze dospívání. Ovšem Matějček (1994) člení *mladší školní věk* na dvě oblasti na *mladší školní věk* od 6 – 7 let do 8 – 9 let za tzv. „přechodné období“ a na střední školní věk od 8 – 9 let do 11 – 12 let. Thorová (2015) též rozdělila *mladší školní věk* do dvou období: *rané střední dětství* v intervalu 6 až 9 let, *pozdí střední dětství* nebo *prepubescence* pak trvá od 10 až do 11–12 let.

Nástup do školy je zvolený tak, aby byl jedinec dostatečně vyspělý na takto zásadní posun v životě. Dítě musí být připravené na tuto sociální změnu, potřebuje dosáhnout určité úrovně schopností a dovedností. Ukazatelé připravenosti na školu dle Vágnerové, Lisé (2021) jsou

- kresba postavy – a jak dítě vnímá postavu, její detaily a proporce;
- ovládnutí mateřského jazyka – dítě umí vyjmenovat číselnou řadu, zvládá jednoduché numerické operace;
- základní znalosti a představy o světě.

Pokud je dítě připravené, je schopné respektovat učitele, najít si své postavení ve třídě, spolupracovat s ostatními žáky ve dvojicích, skupince nebo i v rámci celé třídy, učit se novým věcem a je schopno přijmout zodpovědnost za své školní povinnosti. Žák by měl vědět, že jinak se chová ke spolužákům a jinak k rodičům (Vágnerová, Lisá, 2021). To potvrzuje také Helus (1982) tvrzením, že dosažení sociální úspěšnosti tkví v tom, že si dítě uvědomuje svou samostatnost ve škole, přijme autoritu učitele a je srozuměno s normami školy (Helus, 1982).

Dítě je také schopno odlišit zadané úkoly, které se přes zádrhly snaží splnit, od hry. Také se dítěti výrazně zlepšuje pozornost a pozdvihne se i jeho orientace a myšlení. (Kohoutek, 2008). Z Vývojové psychologie Vágnerové a Lisé (2021) vyplývá, že dítě při nástupu do školy prochází velkou změnou. Jeho život se zahajuje rituály, zápisem do školy a prvním školním dnem – a postupně se stává rutinou. Je to oficiální vstup do společenského života, v němž musí poslouchat autority, dodržovat pravidla, učit se odpovědnosti a uvědomovat si, co svým schováním způsobí. Na žáka se také začínají klást nároky, které rychle narůstají (Thorová, 2015). Plachý (2009) dodává, že před nástupem do školy dětem dozrává centrální nervová soustava. Postava dítěte ztrácí svou „dětskou zakulacenost, mění se proporcionalita hlavy a končetin vůči tělu“ (Thorová, 2015, s. 402). V důsledku této změny je dítě vyzrálé a připravené jít do školy, a to zároveň z hlediska duševního, tělesného, citového a sociálního (Machová, 2002).

Kohoutek (2008) konstatuje, že z dítěte, které si doteď hrálo a objevovalo svět svým stylem, se náhle ze dne na den stává „školák“. Má povinnosti, musí se soustředit a plnit úkoly i zadání, které ho nebaví. Avšak Langmeier a Krejčířová (1998) prohlašují, že učitel musí školní povinnosti stupňovat s citem, aby čerstvého „školáka“ nezahltit přílišnými úkoly a nechal mu ještě kus svobody v rámci her. Zároveň ale zastává názor, že práce může být náročná, ale musí být pro malé „školáky“ lákavá a zábavná. Etapu života jakožto vkročení do základní školy nazýváme „*období střízlivého realismu*“.

Vyznačuje se tím, že žáka baví nejen pohádky jako dříve ve škole, ale přidává se k nim i touha po věcných informacích, jako jsou například „*krátké historické nebo zeměpisné povídky, válečnické a dobrodružné příběhy, ale i zeměpisné povídky, válečnické a dobrodružné příběhy, ale i dětské encyklopedie, knihy a časopisy*“ (Langmeier, Krejčířová, 1998). Vágnerová a Lisá (2021) zmiňují, že vše nezávisí jen na žácích a učitelích, avšak i na rodinném zázemí. Dítě automaticky přijímá názory a postoje rodičů, a pokud je postoj rodičů ke škole záporný, může to mít negativní vliv na vzdělání jejich dětí.

Z hlediska psychologie závisí jeho sebepojetí a sebevědomí na úspěšnosti ve škole, přičemž první roky ovlivňují jeho celý jeho život (Vágnerová, Lisá, 2021). Skvělý prospěch nejen ve škole, ale i v aktivitách mimo školu ovlivňuje žáka v pozitivním směru v duševní, racionální, emocionální i společenské rovině. Naopak špatný prospěch u dítěte či jeho rodiče a učitelé očekávající špatný prospěch způsobí, že se dítě cítí méněcenné a má nízké sebevědomí.

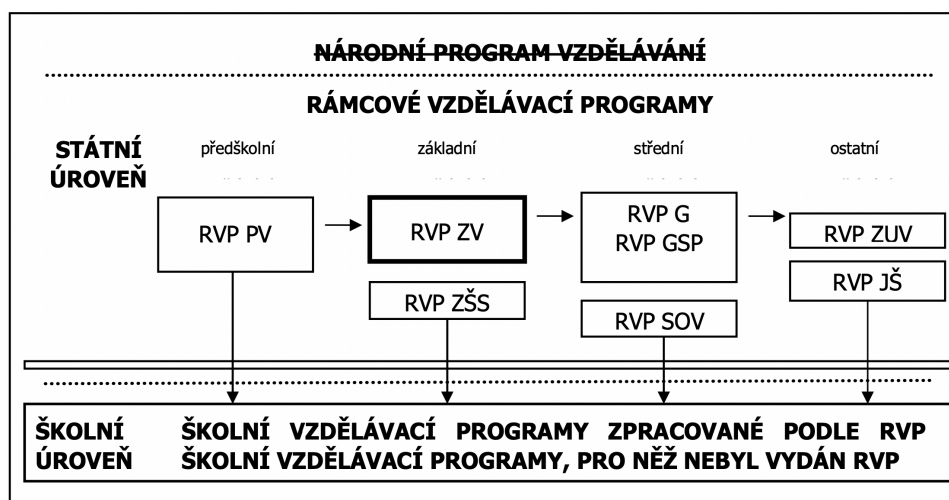
Žáky s horším prospěchem je tedy nutné motivovat jak ve škole, tak i doma – a poskytnout jim kroužky či jiné mimoškolní aktivity, kde zažijí úspěch a vyrovná jim to neúspěch ve škole (Langmeier, Krejčířová, 1998). Pro spokojenější život by rodiče a učitelé měli jít příkladem s růstovým nastavením mysli, kdy vše neuvidí negativně nebo tzv. „černě“ a kdy otočí svou mysl z fixního myšlení na to růstové a více prospěšné (Dweck, 2016).

Úzce spojený s vývojem je i Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání, které bere v úvahu vývoj dítěte, a snaží se o úspěšné aktivizování *klíčových kompetencí*.

2.3 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) je systém kurikulárních dokumentů měnících se v určitých etapách dle vývoje inovací ve společnosti. RVP můžeme chápat jako státní ustanovení, které vymezuje etapy vzdělávání a ze kterého dále vychází školní vzdělávací programy. Poslední velká úprava RVP proběhla v lednu 2021 a v obecné rovině zasáhla i oblast *Člověk a jeho svět* v rámci digitální kompetence. Též byl lehce upraven i vzdělávací okruh samotný, ale pro samotné kompetence mající vliv na tuto diplomovou práci relevantní změny zaznamenán nebyly, proto se tato diplomová práce nebude zabývat rozdílností původního RVP pro základní vzdělávání a čerstvě vydaného z roku 2021. Rovněž již od ledna 2021 RVP nevychází z Národního programu vzdělání, jako tomu bylo v předešlých letech. Školní vzdělávací ustanovení mají různé státní úrovně zapsané v *Tabulce 1*. První je předškolní vzdělávání (PV), následují základní vzdělávání (ZV), střední vzdělávání, ostatní vzdělávání a různé podúrovně definující parametry vzdělání a dovedností pro určitou skupinu žáků (MŠMT 2021).

Tabulka 1: Systematické rozdělení úrovně Rámcového vzdělávacího programu

Zdroj: MŠMT 2021

RVP zahrnuje nejnovější strategie vzdělání, též klade důraz na *klíčové kompetence* uplatňující vzdělání v praktickém životě a formuluje úroveň znalostí a zkušeností pro žáky v určité etapě. Vymezuje to, co je nezbytné pro daný vzdělávací program, *klíčové kompetence*, výstupy a učivo, stanovuje standardy, ale také umožňuje využívat různé vzdělávací metody, formy výuky a podpůrná opatření pro žáky s individuálními

potřebami a také speciální potřeby pro žáky nadané. Učitel by měl dle tendencí, které navozuje a podporuje RVP, zohledňovat osobní možnosti a potřeby jednotlivých žáků i v oblasti geografické. Dle toho by měl přizpůsobit výuku tak, aby ji například diferencioval, a využil tak pestřejší nebo osobnější přístup k jednotlivým žákům. Pro úspěšnou výuku by měl učitel nastavit vhodné klima třídy, motivaci k dosahování cílů i spolupráci mezi žáky, a to vše založit na metodách podporující toto tvrzení.

V této diplomové práci byl vytvořen edukační materiál, který napomáhá „*utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělávání*“ a vede žáky k logickému myšlení, strategickému myšlení, k řešení problémů, k tvořivosti i ke kritickému myšlení. Tyto kompetence žáky podněcují k otevřené a respektující konverzaci, ke spolupráci s ostatními, k jejich svobodě, která jde ruku v ruce se zodpovědností za své činy, ale i se zodpovědností za své zdraví, ať už fyzické, tak i psychické, s ohleduplností k ostatním a učením se pomocí ostatním. Těž i *kompetence k učení*, jež se v určité formě vyskytují v praktické části, k nimž jsou žáci vedení, dovedou žáky ke schopnosti vybírat si pro sebe vhodné způsoby a metody učení, dále se učí sami si organizovat čas, systematicky si látku utřídit, využívat znaky, symboly a termíny, konstruktivně myslet a sami si celý proces zhodnotit.

Rovněž by měli žáci zvládat *kompetenci k řešení problémů*, při nichž kriticky myslí, zhodnocují informace a využívají více zdrojů k ověření pravdivosti, přičemž využívají i různé logické a matematické způsoby. V běžném životě je nesmírně důležité, aby žáci přijali *kompetenci komunikativní* za svou. Aby se naučili se naslouchat, vyjádřit svůj názor, myšlenky a aktivně využívat informační a komunikační prostředky – a v rámci *kompetence sociální a personální* si zvykli spolupracovat ve skupině, účastnit se diskuzí, respektovat se navzájem a byli si jisti sami sebou.

RVP pro základní vzdělávání je rozdělena do devíti oblastí. Pro žáky prvního stupně základní školy je pro zeměpisné znalosti určena vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět*, která je rozdělena do dvou období. První období je stanoveno pro první až třetí ročník ZŠ předmětem Prvouka a druhé období je vymezeno pro čtvrtý a pátý ročník ZŠ předmětem Vlastivěda. Samotný a jednotný geografický předmět se objevuje až na druhém stupni základní školy v předmětu Zeměpis, jež patří do druhé vzdělávací oblasti nazvané *Člověk a příroda*.

Žáci si po dobu základního studia nejen v oblasti geografie, ale i v jiných předmětech postupně upevňují vzdělávací cíle vedoucí žáky od vyjadřování svých názorů, postojů k sobě i ke svému okolí skrz pozorování rozdílů mezi lidmi, pochopení

charakterů i menšin, směřování k toleranci i respektu k obecně stanoveným pravidlům, k rodině, ke kultuře až k potřebě klást si otázky po příčinách, na které hledají odpovědi. Pro úspěšné dosažení kompetencí k učení a stanovených cílů je podstatný vývoj osobnosti v každém dětském věku. Jelikož je tato práce zaměřena na žáky mladšího školního věku, je vývoj jejich osobnosti klíčovým aspektem.

2.4 Pedagogický konstruktivismus vs. tradiční pedagogika, kritické myšlení

V *pedagogickém konstruktivismu* si jedinec subjektivně vytváří své poznání s vlastní realitou tím, že si sám konstruuje koncepci učiva. Výuka probíhá formou individuální interakce mezi dosavadními znalostmi a novými poznatky, také dochází k lepší adaptaci nových informací (Machalová v Mikesková, 2012) a k odkryvání souvislostí mezi jevy a fakty (Zormanová 2012). Dokonce i dialogy a diskuze s vrstevníky či s dospělými jsou nezbytnou součástí k vytváření svého jedinečného poznání (Čapek, 2015) a hlubšímu pochopení učiva (Zormanová 2012). Tato metoda se odpoutává od klasického přístupu, kdy je hlavní pozornost zaměřena na učitele. Klade se důraz na osobní přístup a žákům se předává větší zodpovědnost. Žáci si také osvojují svůj time management, učí se pracovat s chybou jako s procesem učení a předměty si propojují do širších oblastí (viz například program Začít spolu).

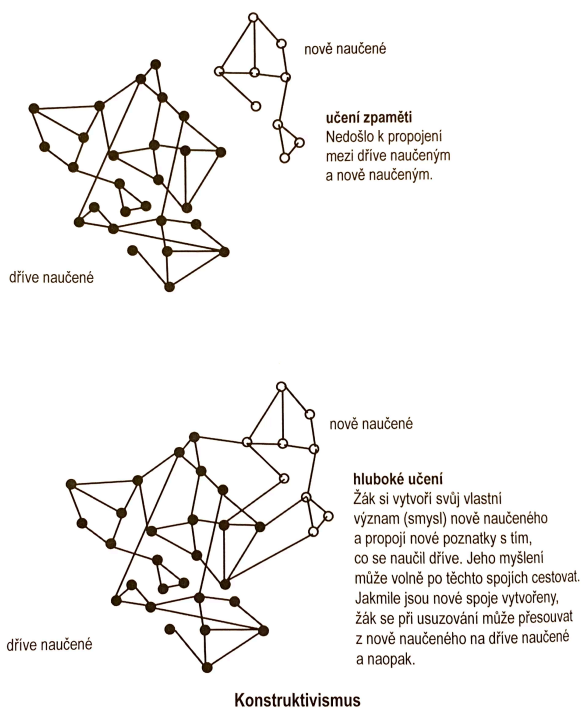
Geoff Petty (2013) tvrdí, že velká část vědců, kteří zkoumají mozek, se shodují na tvrzení, že „*k učení dochází, pokud si žáci vytvářejí své vlastní významy, obvykle na základě předchozího učení a předchozích prožitků i dosavadní zkušenosti se vzděláním*“ (Petty 2013, s. 14).

Tradiční pedagogika naopak formuje žáky způsobem, který zdůrazňuje důležitost lidí v tomto sektoru, a to dokonce i „*v některých koncepcích až se spasitelským posláním*“ (Průcha 2017, s. 47). Typickým vyučovacím způsobem klasického školství je *memorování* informací, ale i slovíček při učení se cizího jazyka. Dle Siegllové (2019) tento způsob nevede ke kvalitnímu zefektivnění práce, zapamatování si ani k propojení souvislostí.

Jak již bylo zmíněno, pro hloubkové učení je podstatné propojení již získaných znalostí se znalostmi novými. Věcně to vystihuje schéma z knihy Geoffa Pettyho (2013, s. 14). Rozdíl mezi učením se z paměti a hloubkovým učením je výstižně vidět na následujícím obrázku. První část *Obrázku 1* představuje tradiční pedagogiku, kdy se žáci

učí nová témata odděleně, bez souvislostí, a informace se jim nepropojují. Na druhé části *Obrázku 1* můžeme vidět konstruktivismus u kterého se propojí nové vědomosti se starými a jak i Petty (2013) zmiňuje, žákovo myšlení je schopno díky této metodě volně po jednotlivých spojích putovat.

Obrázek 1: Tradiční pedagogika vs. konstruktivismus

Zdroj: Petty 2013, s. 14

Průcha a Mareš (2001) konstatují přesvědčení některých učitelů o nesmyslnosti či neefektivnosti tzv. *pamětného učení* či doslovného reprodukování učiva. Zajímá je, co si žáci myslí a jakou mají představu o obsahu učiva. I přesto, že je metoda pedagogického konstruktivismu vhodná pro individuální získávání poznatků a jejich vlastní seřazení dle představivosti daného jedince významná a prospěšná, někteří kritici jsou přesvědčeni, že tato metoda nepřináší takový velký výstup znalostí a vede k méně kvalitním vzdělávacím výsledkům než tradiční vyučování. Z tohoto důvodu je příhodné tyto způsoby kombinovat. (Pecina, Zormanová v Zormanová, 2012)

Poněvadž je edukační část postavena na *kritickém myšlení*, je nezbytné této výukové metodice věnovat jednu podkapitolu. Z *konstruktivní psychologie a pedagogiky* jakožto určitého poznání žáka opírajícího se o spleťovou kostru tzv. *konstrukčního*

procesu, jenž je podmíněn žákovými dosavadními prožitky i vlastními zkušenostmi (Čapek, 2015), vychází *kritické myšlení*. Jehož hlavním znakem je uznávat názory dětí, jelikož jejich myšlení se stále vyvíjí a zdokonaluje (Maňák, Švec v Zormanová, 2012). Jedná se o logické mínění se slušným dialogem a zachování si nadhledu (Sieglová, 2019). Hlavním rozvíjejícím faktorem je čtení a psaní (Čapek, 2015). Jednoduše se jedná o způsob myšlení, pomáhající se přiblížit nejlepší odpovědi (Jameson, 2020).

V poslední době je kritické myšlení velkým tématem a učitelé na základních školách začínají ve svých hodinách v žácích tuto schopnost podporovat (Sieglová, 2019). Price (2010, s. 267) tvrdí: „*Naučit se přistupovat k textům kriticky je základním předpokladem úspěšného studia.*“ Nejedná se pouze o školy, ale zaměstnavatelé budou do budoucna požadovat od svých zaměstnanců kritické myšlení, analytické myšlení, řešení problému, aktivní učení, odolnost vůči stresu a flexibilitu. (The future jobs report) Pro rozvíjení *kritického myšlení* je podstatná práce učitele, který musí být respektující a který by měl umět přijímat a nesoudit názory ostatních – tímto způsobem dá žákům prostor a poskytne bezpečné prostředí, aby posléze byli schopni formulovat a vyjádřit svůj postoj. V této oblasti je nezbytné podporovat žáky ve zdravém sebevědomí proto, aby se nebáli předkládat své úsudky. K tomu má učitel za úkol je podporovat ve vyjadřování se, k přemýšlení a k toleranci postřehů ostatních (Zormanová, 2012). Dále má svou moc směrem k žákům využívat zodpovědně k jejich pokroku v učení (Hattie, 2012).

Do programu výukových metod k dosažení *kritického myšlení* je možno zařadit brainstorming, myšlenkové mapy, práci s textem a v neposlední řadě i kooperativní učení. Čapek ale upozorňuje, že již zmíněné metody mohou být mnohdy špatně využívány, jelikož na seminářích, kde se o metodách učitelé dozvěděli, trvá aktivita příliš dlouho, a tak učitelé mohou získat dojem, že na ně ve výuce není prostor a z tohoto důvodu je následně i nepoužívat (Čapek, 2015).

Hattie (2018) tvrdí, že mohou být dva učitelé, kteří budou využívat stejnou vyučovací strategii, v jednom případě to může fungovat, ale ve druhém nemusí. Proto není důležité, co učitel dělá, ale co si myslí o tom, co dělá. Sieglová dle Davida Kloostera popisuje pojmy, které nelze do *kritického myšlení* zahrnovat jako například „*memorování*“, a to z toho důvodu, že si veškeré informace je možné okamžitě vyhledat, ale hlavně tento způsob postrádá práci se získanými informacemi. Pouze je obdržíme. Obdobně „*porozumění*“ není jednou ze schopností. Při „*porozumění*“ dochází k naučení se již objevených a stanovených teorií, avšak chybí schopnost vlastního úsudku. Ani

„aplikaci“ nemůžeme zahrnovat do *kritického myšlení*, jelikož využívá stanoveného postupu a opakujících se aplikování znalostí, jenomže nepodporuje aktivizaci myšlení.

V souhrnu jsou „memorování“, „porozumění“ a „aplikace“ tři pilíře klasického školství, a jsou tedy v rozporu s kritickým myšlením. Jelikož v tradičním vyučování učitel látku vysvětlí, poté zjistí, zda informacím, které byly žákům předány, rozumí a posléze si je zdokonalují v pracovních sešitech, v úkolech a v testech; jádrem kritického myšlení je ale úplný opak, a to zpracovávání informací, faktů a k nim provádění řízené reflexe. Pokud bychom chtěli do *kritického myšlení* zařadit „intuitivní“ a „kreativní“ myšlení, tak dle Davida Kloostera (Sieglová, 2019) neuspějeme, jelikož u těchto dovedností se nepracuje s daty, ale jsou pouze výsledkem spontánní reakce, jež jsou tak obvyklé v umění nebo ve sportu.

Pro přirozené vzdělávací progresy a rozvoj *kritického myšlení* byl zhotoven „třífázový model učení“ neboli *E-U-R*, který při osvojování si nových témat napomáhá spatřovat souvislosti (Košťálová v Zormanové, 2012). Žáci jsou si tímto způsobem schopni zapamatovat probíranou látku na delší časové období, zpracovávat informace, lehce získávat motivaci k novému tématu a dosáhnout lepších komunikačních dovedností, které se prolínají i s prací ve skupině (Petrasová v Zormanové, 2012). Tento způsob učení umožňuje se věnovat i daleko náročnějším tématům a jehož metodický postup pomáhá ucelit myšlenky (Rutová). Podstatným aspektem oproti tradičnímu vyučování není učitel, ale žák (Novotný, 2002).

Přesto má učitel důležitou úlohu, musí vybrat žákům vhodné metody na dané téma a zhodnotit ji vzhledem k tématu, časové dotaci i klimatu ve třídě (Rutová). Pozitivní, respektující a bezpečné klima je tou nejdůležitější a primární podmínkou pro učení (Hattie, 2012). Podstatné je žáky vést ke kritickému myšlení již od prvního stupně základních škol, zvyknou si tak vyhledávat informace, přemýšlet nad nimi, nevěřit všem zjištěným tvrzením a dosáhnou lepších obzorů (Sukopová, 2020).

První fáze metody *E-U-R* se nazývá *evokace*. V této fázi je podstatné zjistit znalosti a vědomosti, které žáci do této chvíle pochytili. Není výjimkou, že žáci vypátrají nedorozumění některých pojmů nebo souvislostí či chybné názory. (Zormanová, 2012). Žák je tedy donucen nad tématem přemýšlet, strukturuje si myšlenky a dochází k vybavování neboli evokaci pojmů (Lazárek, 2012). Pro úspěšné a kvalitnější vybavení pojmů mohou sloužit tyto výukové metody (Šebestová, 2006): *brainstorming*, *volné psaní*, *myšlenková mapa*, *pětilístek*, *kostka*, *klíčová slova*, *zpřeházené věty*, *V. CH. D. (Vím – Chci vědět – Dozvěděl jsem se)*. První fáze se stává základem pro následující učení

a prohloubení znalostí. Podstatné pro další fáze je vzbudit vnitřní zájem žáků řešit prezentovaný problém (Lazárek, 2012).

Druhou fází je *uvědomění* si významu. Žáci se zde setkají s celkově podaným tématem libovolným způsobem, například ve formě přednášky, filmu, vzdělávacího videa či článku (Zormanová, 2012), pokusem nebo exkurzí (Lazárek, 2012). Učitel má za úkol udržet u žáků zájem, který byl podnícen v první fázi, povzbuzovat je k propojení starých informací s novými (Zormanová, 2012), a to těmito určenými metodami pro druhou fázi (Šebestová, 2006): *I. N. S. E. R. T., podvojný deník, skládkové učení, V. CH. D., čtení s otázkami, učíme se navzájem, pracovní listy, řízené čtení, párové čtení*.

Třetí fáze je fáze *reflexe*. Žáci si upevňují, třídí získané poznatky a přetvářejí si tak představu z první fáze (Zormanová, 2012). Popřemýšlí a zhodnotí, co si mysleli správně a co se jim naopak nepotvrdilo (Novotný, 2002). Tento krok je podstatný, jelikož dochází k učení, které je dlouhodobé (Zormanová, 2012). Pro úspěšné zakončení *E-U-R* modelu mohou posloužit tyto výukové metody (Šebestová, 2006): *myšlenková mapa, pětilístek, kostka, volné psaní, brainstorming, I. N. S. E. R. T., Vennův diagram*. Žáci také vyjadřují získané myšlenky a poznatky vlastními slovy, vyměňují si mezi sebou své nové úsudky a zhodnocují svůj vývoj v poznání (Lazárek, 2012).

Žáci mající zkušenosti s touto metodou mají významnou výhodu, neboť dokážou vidět souvislosti v nových poznacích (Šebestová, 2006).

Brainstorming nebo také burza nápadů, kde se zapisují hned všechny nápady a nehodnotí se vhodnost či korektnost myšlenek je spontánní a aktivizačně velmi zajímavou metodou (Royal, 2017).

Za *brainstorming* můžeme dle Čapka (2015) považovat i *myšlenkovou mapu*. Ta vyjadřuje vzájemnou provázanost a souvislost mezi napsanými koncepty a je vhodnou technikou pro učení i skrze zapojení obou mozkových hemisfér. Jedinec je schopný si tímto způsobem látku zapamatovat na delší časové období i hlouběji danému tématu porozumět (Royal, 2017).

I *volné psaní* Čapek (2015) považuje za metodu *brainstormingu*, jelikož má mnoho podob a variací. K dispozici je pět minut, kdy žáci mají možnost napsat cokoli je napadne bez toho, aby přestali psát. Pokud je nic nenapadá, mají psát „*ted' mě nic nenapadá*“ „*jsem unavený*“ (Zormanová, 2012, s. 138).

Kostka umožňuje zkoumat problém z několika hledisek (Čapek, 2015) může být pro žáky atraktivní, ale plní svůj rozvíjející účel. Každá stěna má svou vlastní výzvu vztahující se k danému tématu. Žák se jí vždy snaží splnit. První strana kostky má za úkol

„popiš“, další „porovnej“, dále „vybav si/asociuj“, „analyzuj“, „aplikuj“ a poslední strana má na sobě „argumentuj“. Metoda *kostka* se dá také propojit s metodou *volného psaní*, kdy cílem není reagovat na všech šest stran (Kyncl, 2013).

Pětilistek je metoda, která stručně shrnuje zvolené téma dle určitých pravidel. Tento způsob umožní každému žákovi vyjádřit svůj postoj, názor, myšlenky (Altmanová, 2014).

Zpřeházené věty není mnohdy snadná metoda, žáci obdrží lístečky s textem, který mají složit, aby dával logicky smysl nebo také přiřazují definice (Rýdlová, 2021).

Podvojný deník učí přemýšlet nad přečteným textem, případně i ho komentovat. Při čtení žáci podtrhávají text, který je zaujme, a napíší si k němu vlastní komentář (Čapek, 2015). Ovšem někdy podtrhávání a dopisování do textu není praktické, a proto je možné dle školy, která tuto metodu využívá si stránku v sešitě rozdělit na dvě půlky – na jedné půlce se napíše citace z textu a na druhou polovinu si žák připíše komentář (Tomsová, 2016).

V. CH. D. (jinak Víím – Chci vědět – Dozvěděl jsem se) je metoda, která zkoumá pokrok v žákovském vědění. Informace se postupně zapisují do tabulky obsahující tři sloupce dle názvu (Čapek, 2015). V první fázi se žáci zamyslí nad daným tématem, co o něm vědí, a to zapíší do tabulky, poté individuálně nebo ve dvojicích vykonstruují myšlenky, co by se chtěli dozvědět. Učitel může tyto dvě fáze s dětmi shrnout, vždy se jich zeptá, zda s danou informací souhlasí, pokud ne, připíše k tomu otazník. Následně žáci mají příležitost si vyhledat nové poznatky a dopsat je do sloupce „*Dozvěděl jsem se*“ (Poláková).

Metoda *I. N. S. E. R. T.* anglicky *Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking* pomáhá kvalitnějšímu pochopení tématu za využití značek dle porozumění textu. Poté s učitelem proberou osobně a zjistí, kdo čemu rozumí, kdo co už věděl předem, kdo s tím, co je napsané souhlasí nebo nesouhlasí, co koho překvapilo nebo chce zdůraznit. Je možné taky udělat tabulku v níž v každém sloupci bude značka a žáci do příslušné kolonky zapíší text.

Skládkové učení (zvané také *Jigsaw*) je výuková metoda využívající práci s textem a diskusi. Každá skupinka dostane jiné úkoly, které zpracovávají a radí se spolu (Čapek, 2015).

U řízeného čtení je text rozdělen do několika částí a učitel svými otázkami žáky podněcuje k přemýšlení a motivuje k pokračování ve čtení (Zormanová, 2012).

Párové čtení se využívá u náročnějších textů. Dvojice si přečte daný text, po přečtení je jeden žák „zpravodaj“ a druhý „tazatel“, který se ptá na otázky prvního žáka. Oba si tak vyjasňují přečtené informace. Role si následně vymění na druhou část textu.

Pracovní list dle Čapka (2015) nemá být známkový a měl by obsahovat „úkoly, cvičení, volná pole pro poznámky i kreativní práce“ (Čapek, 2015, s. 125).

Vennův diagram slouží k přehlednému vidění společných věcí daného tématu (Berková, 2015).

3 Metodika

Nezbytnými aspekty vytvoření dotazníků bylo zvolení vhodné metodiky, realizace výzkumu a jeho vyhodnocování, o čemž autorka pojednává v následující kapitole. Výsledky tohoto vyhodnocování byly vstupním prvkem k vytváření metodiky edukačního materiálu a metodiky k němu.

3.1 Metodika výzkumu a jeho hodnocení

Stěžejním cílem této diplomové práce bylo zjistit přehled, znalosti a představy o krajích Česka u žáků třetích a čtvrtých tříd základních škol.

Bylo osloveno 8 škol ze dvou různých krajů Česka – viz *Tabulka 2*. Dotazníků pro toto výzkumné šetření bylo vyplněno celkem 305. Přehled škol, krajů, ve kterých jednotlivé školy leží, a také informace, zda se jedná o městské nebo vesnické školy jsou k nalezení v následující tabulce. Celkem bylo osloveno 19 tříd 3. a 4. ročníků a dotazníky vyplnilo 154 děvčat a 152 chlapců z toho žáků třetích tříd bylo 156 a žáků 4. tříd bylo 148.

Tabulka 2: Přehled respondentů

Škola	Kraj	Typ školy	Zúčastněné třídy		Počet respondentů		Počet děvčat		Počet chlapců	
ZŠ Seifertova Jihlava	Kraj Vysočina	městská škola	3.B a 3.C	4.B	47	23	29	7	18	16
MŠ a ZŠ Vyskytná nad Jihlavou	Kraj Vysočina	vesnická škola	3.	4.	13	20	5	9	8	11
alternativní škola v Jihlavě	Kraj Vysočina	městská alternativní škola	3.	4.	2	2	1	0	1	2
ZŠ Šumavské Hoštice	Jihočeský kraj	vesnická škola	3.	4.	10	13	7	6	3	7
MŠ a ZŠ Stachy	Jihočeský kraj	vesnická škola	3.	4.	12	9	5	3	7	6
ZŠ Radomyšl	Jihočeský kraj	vesnická škola	3.	4.	21	22	15	14	6	8
ZŠ Máj 1, České Budějovice	Jihočeský kraj	městská škola	3.A	4.A	14	18	5	7	9	11
ZŠ Sezimovo Ústí	Jihočeský kraj	městská škola	3.A a 3.B	4.A a 4.B	39	40	23	15	16	25
Jednotlivé součty					158	147	90	61	68	86
CELKEM					305		151		154	

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazník pro zjišťování vstupních znalostí a představ byl sestaven formou *kvantitativního šetření*, v němž byly v kombinaci použity dvě hlavní *výzkumné metody* – *brainstorming* a *didaktický test*. V náležitosti k těmto zvoleným metodám a struktuře postupně poskytovaných informací bylo nutné dotazník rozdělit do tří částí, na jehož vyplnění měli žáci 45 minut. Čas na jednotlivé části nebyl vymezený, žáci pouze nesměli mít u sebe dvě části najednou na stole a bylo nezbytné respektovat správné pořadí. Celé dotazníkové šetření se nachází v *Příloze 1*.

Metodika *brainstormingu* neboli také „*bouře mozku*“ i „*burza nápadů*“ byla zvolena hlavně v první výzkumné části a podle Roberta Čapka (2015) vede ke zrodu nápadů, k tvořivému myšlení a ve skupinové práci pobízí účastníky ke spolupráci a ponouká k respektování názorů ostatních. Přestože metoda nabízí možnost provedení ve dvojicích nebo ve skupině, bylo pro tuto práci bylo zvolené provedení za jednotlivce. Dle Zormanové (2012) není nutné filtrovat nápady, každá myšlenka se počítá.

Způsob dotazování formou didaktického testu je vhodný k objektivnímu zjištění stanovených informací.

Brainstorming jakožto metoda je dle Lucie Zormanové (2012) příhodná k evokaci a byla aplikována právě v první a částečně i ve druhé části. Žáci v jejím rámci nestrukturovaně nadnesou veškeré ideje a vnuknutí. Forma didaktických testů je prostoupena celým dotazníkovým šetřením v kombinaci s brainstormingem, avšak ve třetí části je testování založeno pouze na didaktickém testu.

Rozhodujícím důvodem, proč autorka zvolila metodu *brainstormingu* je ten, aby žáci měli možnost napsat veškeré své znalosti, a to bez nároků na kvantitu odpovědí a faktů. K otázce „*V jakém kraji bydlíš?*“ bylo hlavním cílem zodpovědět na otázku „*Co o svém kraji víš?*“. Tam měli žáci napsat vše, co si vybaví. V závorce pak měli vypsána slova „*města, památky, řeky, hory, osobnosti produkty/výrobky*“, která jim mohla napomoci k rozsáhlejšímu vypsání odpovědí. V druhé části byly už všechny kraje vypsány a žáci k nim měli napsat vše, co si nimi spojí.

Otázky formou didaktického testu, u něhož se v podstatě nejedná o nic jiného než o písemnou zkoušku (Čapek, 2015), se objevují už v první části s dotazem „*Kolik má Česká republika krajů?*“. K tomu bylo zadáno zjišťovacím úkolem napsat počet krajů a jejich názvy, které si pamatují. V druhé a třetí části dotazníkového šetření měli žáci zakreslit do slepé mapy ČR kraje a krajská města, která tam měli vypsána. Třetí část se věnuje poznání typických produktů daných krajů. Dotazování žáci mají za úkol poznat, o jaký produkt se jedná a spojit ho s daným krajem. Ve druhé části také byla položena otázka, která se váže na zdroj žákovských znalostí. Toto zjištění je pro výzkum důležité a porovnává, co má na děti největší efekt v zapamatování si věcí, o kterých se ještě celkově neučily.

Vyhodnocování testu bylo posuzováno dvěma způsoby. U *brainstormingové* části nebylo smyslem porovnávat napsané odpovědi, ty se sdružily a posuzovala se četnost, správnost a rozsah odpovědí. Odpovědi byly rozděleny do několika tabulek i v rámci porovnání krajů, a to pro každou otázku zvlášť. V didaktickém testu bylo cílem zjistit

představy a znalosti jednotlivých žáků, tato data byla dále tříděna dle pohlaví, poté tříd, následně škol, a nakonec dle jednotlivých krajů, jelikož se předpokládá, že žáci budou znát více informací o kraji, kde bydlí. Didaktický test je zaměřen na správnost, kvalitu a rozsah informací. Prvně se vyhodnocovali jednotlivci, poté se vše sečetlo dohromady a zprůměrovalo vždy podle toho, co konkrétně se mělo ze získaných výsledků zjistit. Výsledné zjištění je prezentováno tabulkami, grafy i mapami ve čtvrté kapitole Výsledky výzkumu.

V rámci vyhodnocování byly školy vyhodnocovány anonymně, aby byla zachována ochrana osobních údajů.

3.2 Metodika tvorby edukačního materiálu

Účelem praktické části diplomové práce bylo na základně zjištěných dat vytvořit edukační materiál, který může posloužit učitelům základních škol k výuce v pátém ročníku základních škol. Z velkého množství vyučovacích metod a také na základě autorčiny zkušenosti, zvolila autorka metodu kritického myšlení, jelikož poskytne žákům prostor na propojení starých znalostí s novými a vede k dlouhodobějšímu zapamatování si naučené látky.

Vytvořený edukační materiál „Z kraje do kraje“ byl založený na získaných datech výzkumné části a vytvořen pro žáky mladšího školního věku. Materiál obsahuje vytvořené podklady založené na třífázovém modelu učení kritického myšlení, které žáky podporuje přemýšlet nad okolnostmi a propojovat si souvislosti. Při sestavování praktické části bylo nevyhnutelné dbát v prvním místě na *evokaci* již dosažených znalostí formou určených metod, poté na *uvědomění*, u kterého žák porovnává staré znalosti s těmi novými, a nakonec i na tu nejdůležitější část, která má *reflektovat* celý průběh a ve které hlavně dochází k učení.

V rámci edukačního materiálu připravený na konkrétní hodiny vybrala autorka následující metody: brainstorming, podvojný deník, volné psaní, pětilístek, I.N.S.E.R.T., kostka, V. CH. D. a poskládala je do jednotlivých hodin. Žáci se díky těmto metodám učí více na učivem uvažovat, přemýšlet, formulovat myšlenky a autorka si myslí, že tyto schopnosti jsou pro žáky v jejich budoucím životě nepostradatelné.

Pro sestavení praktické části bylo nezbytné, aby autorka prvně zvolila hlavní cíl, jehož chce dosáhnout – provést didaktickou analýzu pro přípravu na konkrétní hodinu

(Zormanová, 2014). Po rozborech učebnic vlastivědy a populárně naučné literatury se autorka rozhodla věnovat jednu vyučovací hodinu krajům Česka celkově a poté vybrat dva kraje a na každý z nich sestavit hodinu. V jednotlivých hodinách použila autorka pro lepší názornost různé metody a jejich propojení včetně práce dvojic, skupinek po třech i celé třídy. Následně proběhla samotná tvorba materiálu, který autorka rozdělila do několika částí a připravila ho pro učitele takovým způsobem, aby si ho mohli vytisknout a využít při výuce. Autorka také musela stanovit klíčové kompetence.

Nezbytné pro efektivní výuku je reflexe. Tu žáci provedou v poslední části hodiny metody E–U–R, kde se celý proces v rámci této metody reflektuje. Též společná reflexe učitel – žák je nesmírně důležitá pro další vývoj vzdělávání v dané třídě.

4 Výsledky výzkumu

Výzkum je zaměřen na úroveň žáků třetích a čtvrtých tříd v oblasti vstupních představ o krajích Česka. Celkem se výzkumu zúčastnilo 305 žáků z 8 škol ze dvou krajů, z toho některé byly vesnické školy a jiné městské, a to jak z Kraje Vysočina, tak z Jihočeského kraje. Výsledky výzkumu byly získávány prostřednictvím brainstormingu, který umožnil zjistit žákovské vědomosti a myšlenkové procesy. Didaktický test naopak poskytl objektivní posouzení míru znalostí žáků. Získané výsledky jsou prezentovány prostřednictvím tabulek, grafů a map, což zprostředkovává názorné a výstižné porovnání výsledků u jednotlivých škol, ročníků a pohlaví.

4.1 Výsledky brainstormingu

Výzkumné šetření zahrnovalo metodu brainstorming, která měla za úkol zhodnotit úroveň vstupních znalostí žáků o jednotlivých krajích Česka a získat informace o tom, jak nad celým tímto tématem přemýšlejí. Výsledky byly využity k lepšímu pochopení myšlenkových procesů, názorů a postřehů žáků a jsou demonstrovány v tabulkách i grafech. Také poskytnou cenné podklady nejen pro splnění cílů práce, ale i pro tvorbu edukačního materiálu, který je součástí této diplomové práce.

Získané údaje zároveň prezentují cenný podklad pro budoucí rozvoj a zlepšování výuky na základních školách, mohou se stát základem pro identifikaci silných a slabých stránek o krajích, což dá pedagogům možnost vhodně přizpůsobit výukové metody i výukové materiály tím způsobem, aby odpovídaly potřebám žáků. Zlepšení výuky tak může napomoci žákům k úspěšnějšímu kroku do dalšího studia i na trh práce.

Brainstorming zahrnoval několik klíčových otázek formulovaných tak, aby co nejspeciřičtěji odrážely znalosti a představy. Žáci byli vyzváni k co nejpodrobnějšímu rozvedení otázek, u kterých nebyli omezeni výběrem z možných odpovědí. Tato otevřená forma dotazování poskytla žákům prostor k vyjádření svých myšlenek a tím vedla k dosažení většího rozptylu odpovědí. Otázky v dotazníku byly poskládány podle logického uvážení, kdy v první a druhé části převažovaly otázky brainstormingové, ale objevily se i otázky didaktické.

První brainstormingová otázka zní: „*Co víš o svém kraji? (města, památky, řeky, hory, osobnosti, produkty/výrobky a cokoliv dalšího, co tě napadne.)*“ a navazuje na didaktickou otázku „*V jakém kraji bydlíš?*“, jež má za cíl zjistit, zda žáci znají kraj, ve

kterém bydlí a jaké informace si s tímto krajem spojují – zároveň má potvrdit, nebo vyvrátit vytyčenou hypotézu. Výsledky ukazují, že 220 žáků z 305 vědí, v jakém kraji bydlí. Z toho 188 žáků napsalo alespoň jeden správný pojem spojený se svým krajem, přičemž 70 žáků uvedlo minimálně čtyři pojmy. Nejvíce bylo zaznamenáno 19 správně zapsaných pojmů. Průměrný počet dobře napsaných pojmů vyšel 2,328 na žáka. Žáků, kteří nebyli schopni napsat, z jakého kraje pochází, bylo 84, ale 43 z nich napsalo, čím se jejich kraj vyznačuje.

Porovnání žáků třetích a čtvrtých tříd nedopadlo příliš rozdílně. Žáků třetích tříd vyplnilo dotazník 158 a z toho jich 109 napsalo správně kraj svého původu a žáků čtvrtých tříd se účastnilo výzkumu 147 a správně odpovědělo 112 z nich. Z toho vyplývá, že čtvrté ročníky si vedly nepatrně lépe, ale nebyl zjištěn signifikantní rozdíl.

Proběhlo i srovnání vesnických a městských škol: u vesnických žáků ze 120 dotazovaných odpovědělo správně 80 a správný pojem napsalo 61 žáků: u městských škol dotazníky vyplnilo 185 žáků, dobře jich odpovědělo 141 a alespoň jeden správný pojem napsalo 127 žáků. Vesnické školy měly úspěšnost 66,67 % a městské školy pak 76,21 %.

Mezi kraji to dopadlo následovně. V Kraji Vysočina ze 107 dotazovaných správně odpovědělo 70 a v Jihočeském kraji ze 198 odpovědělo správně 151. Kraj Vysočina tak získal 65,42 % a Jihočeský kraj 76,26 %. Při porovnání odpovědí chlapců a dívek není téměř žádný rozdíl. Dívky odpovídalo 151 a správně odpovědělo 109, u chlapců správně vyplnilo odpověď 112 ze 154. Celková úspěšnost u dívek byla 72,19 % a u chlapců 72,72 %. V následující *Tabulce 3*, která je rozdělena na žáky z Jihočeského kraje a z Kraje Vysočina můžeme vyčíslit četnost pojmů, které žáci napsali ke krajům, odkud pochází.

Tabulka 3: Co víš o svém kraji?

		31 – 50 %	21 – 30 %	11 – 20 %	3 – 10 %
Žáci z Kraje Vysočina	MĚSTA			Jihlava	Pelhřimov, Telč, Třešť, Třebíč
	ŘEKY			řeka Jihlava	
	PAMÁTKY			Brána Matky Boží	jihlavské podzemí, kostel sv. Ignáce, kostel sv. Jakuba, morový sloup, Masarykovo náměstí, socha T. G. Masaryka
	OSTATNÍ				Citypark, Vodní ráj
Žáci z Jihočeského kraje	MĚSTA		České Budějovice	Tábor	Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou, Planá nad Lužnicí, Prachovice, Sezimovo Ústí, Strakonice Vimperk
	ŘEKY		Vltava	Lužnice	Malše, Otava
	PAMÁTKY			Kozí hrádek, Šumava	Benešova vila, Černá věž, Chýnovská jeskyně, Husitské, Lipno, muzeum, Martin Kuba, náměstí Přemysla Otakara II., Plechý, Samsonova kašna
	OSTATNÍ				Budvar, Kino, Kovošvit, Muzeum čokolády a marcipánu, Madeta, Silon, Spektrum,

Zdroj: Vlastní šetření

Míra znalostí je ovlivněna především městem, kde žáci bydlí. V dotazníku nejvíce zmiňovali okolí své školy, především města. V *Tabulce 3* můžeme vyčíst, že žáci pocházející z Jihočeského kraje mají dobré povědomí o svém okolí. Ovšem v tomto ohledu může hrát roli i to, že žáci nevědí, co pojem kraj znamená anebo co všechno daná oblast zahrnuje. To vyplývá z toho faktu, že žáci sice byli schopni napsat města a jiné předměty pojící se k Česku, ale nesplňovaly podmínky otázky, která směřovala pro daný kraj.

Pár žáků z okresu Jihlava uvedlo Brno jakožto součást kraje odkud pochází. Může to být způsobeno tím, že žáci jezdí do Brna například nakupovat a je to pro ně blízký pojem. Někteří žáci jak z Jihočeského kraje, tak i z Kraje Vysočina napsalo, že součástí jejich kraje je Praha. Tito žáci ale nevyplnili název kraje odkud pochází a stává se tím pádem velmi pravděpodobné, že nemají přehled o pojmu „kraj“. Žáků, kteří nenapsali ani odkud pochází ani to, co se tímto krajem pojí, bylo 41.

Nejen fakt potvrzující nepřirozenost rozdělení krajů tím, že žáci při psaní odpovědi na název kraje, odkud pochází napsali například vesnici či město, Českou republiku i jiný stát Evropy, ale i špatně napsané pojmy demonstrované v *Tabulce 4* poukazují na znalosti dotazovaných většinou vázané na jejich vlastní zkušenost, která ale často nezahrnuje pojem kraj. Tento výklad se dá potvrdit i tím, že v učebnici Prvouka pro třetí ročník od nakladatelství Taktik (Praha, 2016) se probírá pouze okolí školy, čím se daná oblast vyznačuje a co v ní najdou, poté se probírá hlavní město Praha a obecně se žáci dozvídají o České republice, nikoliv však jednotlivé kraje zvlášť.

Tabulka 4 je rozdělena na žáky z Kraje Vysočina a z Jihočeského kraje a některé pojmy jako například Brno, Říp, Berounka napsali žáci z obou krajů. Veškeré špatně napsané pojmy jsou globálně známé.

Tabulka 4: Špatné odpovědi na otázku – Co víš o svém kraji?

Žáci z Kraje Vysočina	Berounka, Beskydy, Brno, chrám sv. Víta, Jeseníky, Jizerské hory, Karlovy Vary, Praha, Prašná brána, Pravčická brána, Orlické hory, Říp, Sněžka, Šumava, Ústí nad Labem, Vltava
Žáci z Jihočeského kraje	Berounka, Brno, divadlo Karlín, hrad Kostka, Itálie, Ještěd, Jihočeské Budějovice, Karlova univerzita, Karlovy Vary, Karlův most, Karlštejn, Krušné hory, Labe, Liberec, Morava, Národní muzeum, Okoř, Olomouc, orloj, Plzeň, Praha, Pražský hrad, Říp, Sněžka, Zlín

Zdroj: Vlastní šetření

Druhá brainstormingová otázka se týkala všech ostatních krajů Česka. Pro efektivnější znázornění výsledků byly použity tři tabulky *Tabulka 5*, *Tabulka 6* a *Tabulka 7*. První tabulka pojednává o odpovědích všech dotazovaných žáků. Druhá tabulka se zaměřila na žáky z Jihočeského kraje, třetí tabulka na žáky z Kraje Vysočina. Každý kraj byl uveden v seznamu a žáci dostali možnost zapsat libovolné informace, které se jim v souvislosti s daným krajem vybaví. Nebyli při svých odpovědích žádným způsobem omezováni a měli svobodu vyjádřit se podle svého rozmyslu. V obou tabulkách je znázorněn procentuální počet pojmů u daného kraje, které vypsali.

V *Tabulce 6* chybí údaj o Jihočeském kraji, jelikož je tato informace rozebrána na přechozích stránkách a byla na tento údaj položena speciální otázka. Zaznamenané odpovědi v tabulce byly sečteny a vyděleny počtem žáků z Jihočeského kraje. Z toho vyplynulo, že ani v jednom z případů nebylo překročeno 31 % četnosti pojmů a pouze u Hlavního města Prahy byla četnost vyšší než 21 %. Součet pojmů v každém řádku, jenž překonal 3 % četnost, je 40.

Z *Tabulky 6* lze z průměru vyčíst, že žáci byli schopni u každého kraje, alespoň v procentuální četnosti od 3% do 10 %, napsat minimálně jednu informaci. Někteří respondenti byli schopni napsat více pojmů, a to i takové, které nejsou v tabulce, jelikož v celkovém součtu nedosáhly minima činícího 3 %. Žáci, kteří takové pojmy napsali mají nadprůměrný přehled vzhledem ke svým vrstevníkům. Například 8 žáků z Jihočeského kraje vypsalo 5 a více pojmů u Hlavního města Prahy, dále u Jihomoravského kraje to byli pouze dva žáci, kteří napsali 7 a více pojmů a u Karlovarského napsalo 5 a více pojmů 3 žáci.

Tabulka 5: Napiš ke krajům vše, co tě napadne. Odpovědi všech respondentů.

Odpovědi všech respondentů				
	31 % – 50 %	21 % – 30 %	11 % – 20 %	3 % – 10 %
Hlavní město Praha			orloj	Národní muzeum, Národní divadlo, metro, největší město ČR
Jihočeský kraj	–	–	–	–
Jihomoravský kraj				vinné sady, Brno
Karlovarský kraj				lázně, Karlovy Vary
Kraj Vysočina	–	–	–	–
Královéhradecký kraj				Sněžka, Safari, Hradec Králové, Labe
Liberecký kraj				Liberec, Ještěd
Moravskoslezský kraj				Ostrava, uhlí
Olomoucký kraj				Olomouc, tvarůžky
Pardubický kraj				Pardubice, Velká pardubická, Pardubický perník
Plzeňský kraj				Plzeň, pivo Plzeň
Středočeský kraj				Praha
Ústecký kraj				Ústí nad Labem
Zlínský kraj			Zlín	Baťa

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka 6: Napiš ke krajům, co tě napadne. Odpovědi žáků z Jihočeského kraje.

Žáci z Jihočeského kraje				
	31–50 %	21–30 %	11–20 %	3–10 %
Hlavní město Praha		Vltava, Karlův most	Pražský hrad, prezident, orloj	Národní divadlo, Národní muzeum
Jihomoravský kraj			Brno	řeka Morava, vinné sady
Karlovarský kraj			Karlovy Vary, lázně	Lázeňské, Ohře, oplatky
Kraj Vysočina			Jihlava	řeka Jihlava, salám Vysočina
Královéhradecký kraj				Hradec Králové, Labe, safari
Liberecký kraj			Liberec	Ještěd
Moravskoslezský kraj			Ostrava	Karviná, uhlí
Olomoucký kraj			Olomouc	řeka Morava, tvarůžky
Pardubický kraj			Pardubice	Chrudim, Pardubický perník, Velká pardubická,
Plzeňský kraj				pivo Plzeň, Plzeň
Středočeský kraj			Praha	Kladno, Vltava
Ústecký kraj				Ústí nad Labem
Zlínský kraj			Zlín	Baťa

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka 7 je zaměřena na odpovědi z Kraje Vysočina. Samotný Kraj Vysočina zde opět rozebíráný není, kvůli konkrétnímu zaměření v přecházející otázce. Respondenti z Kraje Vysočina překonali žáky z Jihočeského kraje tím, že se dostali do nejvyššího procentuálního sloupce 31–50 %, konkrétně u Hlavního města Prahy. Naopak je patrné, že žáci nebyli schopni překonat hranici 2 % správně napsaných a relevantních pojmů, které jsou pro daný kraj typické u Moravskoslezského kraje a Ústeckého kraje a též se kromě Pardubického kraje se pohybovali v nejnižším sloupci 3–10 % procentuálně se opakujících odpovědí. V *Tabulce 7* chybí Kraj Vysočina, jelikož na tento kraj byla od žáků Kraje Vysočina vytvořena speciální otázka již v první části dotazníku.

V porovnání dvou tabulek si žáci Jihočeského kraje vedli lépe než žáci Kraje Vysočina i přesto, že žáci z Kraje Vysočina dosáhli více než 31 % četnosti pojmů. Součet pojmů obsažených v *Tabulce 7* je 31, což je o 9 méně než obsahovaly odpovědi pro Jihočeský kraj.

Srovnání odpovědí z obou krajů, které jsou vyděleny počtem respondentů, zahrnují celkově nižší počet pojmů, jelikož po sečtení pojmů každého typu a vydělením počtem respondentů přesáhly pouze dva pojmy procentuální četnost 11 %. Jihočeský kraj a Kraj Vysočina zde zahrnutý nejsou kvůli irelevantnosti pojmů. Pro porovnání posloužilo zbylých 12 krajů Česka, kdy součet všech napsaných pojmů tvořil pouze 28.

V předchozích tabulkách byly hodnoceny znalosti dotazovaných z jednotlivých krajů, kdežto následující odstavec zpracovává rozdílnosti jednotlivých ročníků. Žáků z třetího ročníku se výzkumu účastnilo 158, kdy alespoň jednu správnou odpověď napsalo u Hlavního města Prahy 104 žáků, u Jihomoravského kraje 12 žáků, u Karlovarského kraje 13, u Královéhradeckého kraje 5, u Libereckého kraje 17, u Moravskoslezského kraje 2, u Olomouckého kraje 11, u Pardubického kraje 23, u Plzeňského kraje 29, u Středočeského kraje 8, u Ústeckého kraje 3 a nakonec u Zlínského kraje 8 žáků. Žáků čtvrtých tříd bylo dotazovaných 147 z celkových 305 a minimálně jednu správnou odpověď k Hlavnímu městu Praha vyplnilo 118 žáků, k Jihomoravskému kraji jich dobře zareagovalo 39, u Karlovarského kraje to bylo 51 žáků, u Královéhradeckého kraje 33, u Libereckého kraje 32, u Moravskoslezského kraje 26, u Olomouckého kraje 35, u Pardubického kraje 35, u Plzeňského kraje 33, u Středočeského kraje 29, u Ústeckého kraje 25 a u Zlínského kraje 32 žáků. Při porovnávání odpovědí žáků třetích a čtvrtých tříd se potvrdila hypotéza, že žáci mají odlišné znalosti a že žáci budou mít míru znalostí vyšší.

Tabulka 7: Napiš ke krajům, co tě napadne. Odpovědi žáků z Kraje Vysočina.

Žáci z Kraje Vysočina				
	31–50 %	21–30 %	11–20 %	3 –10 %
Hlavní město Praha	Karlův most, Vltava			chrám sv. Víta, metro, Národní divadlo, Národní muzeum, největší město ČR, Pražský hrad, prezident, orloj, Ruzyně, socha sv. Václava, Václavské náměstí, vláda,
Jihočeský kraj				České Budějovice
Jihomoravský kraj				Brno, Morava
Karlovarský kraj				lázně, Karlovy Vary
Královéhradecký kraj				Hradec Králové
Liberecký kraj				Liberec
Moravskoslezský kraj	–	–	–	–
Olomoucký kraj				tvarůžky, Olomouc
Pardubický kraj			Pardubický perník	Pardubice, Pardubické letiště, Velká pardubická
Plzeňský kraj				Plzeň, pivo Plzeň
Středočeský kraj				Praha
Ústecký kraj	–	–	–	–
Zlínský kraj				Zlín

Zdroj: Vlastní šetření

Z celé druhé brainstormingové otázky vyplývá, že v při porovnání respondentů z jednotlivých krajů zvláště si žáci vedli lépe, než když se získané údaje sečetly dohromady za oba kraje a podělily počtem respondentů. Žáci z Jihočeského kraje dosáhli lepších výsledků i přesto, že žákům z Kraje Vysočina se podařilo dosáhnout v této tabulce nejvyššího sloupce 31–50 % a to dokonce s dvěma pojmy. U srovnání třetích a čtvrtých tříd, nehledě na to, odkud dotazovaní pochází, si vedli žáci čtvrtých ročníků lépe.

4.2 Výsledky didaktického testu

Nejen brainstorming je podstatnou částí výzkumu, neméně důležitá je i didaktická část, která je zaměřena na vybraná konkrétní data, jež se pojí s daným krajem Česka. Cílem této části je získat co nejpodrobnější pohled na úroveň znalostí za využití kvantitativního výzkumu. V rámci této kapitoly je zpracovaná analýza výsledků didaktické části testu, jež poukazuje na celkovou úroveň všech škol, ale bylo též provedeno porovnání jednotlivých škol, ročníků a pohlaví. Výsledky této části posloužily k tvorbě edukačního materiálu v páté kapitole.

První otázkou didaktického testu se žáci vypořádali s úkolem určit počet krajů Česka, jelikož je tato informace se odráží v celém dotazníku. Formulace dotazu byla „*Kolik má Česká republika krajů?*“. Cílem tohoto dotazu bylo stanovit, zda mají žáci základní znalosti o Česku a jeho geografii.

Správně odpovědělo 145 žáků, což je 48 % dotazovaných. 57 žáků, 17 % nenapsalo k otázce žádnou odpověď. 7 % napsalo, že krajů má Česko 13. Je možné, že zapoměli přičíst Hlavní město Praha jako samostatný kraj. Dokonce jeden žák napsal, že krajů je v Česku 30 a jiného žáka byla odpověď 60. Pouze 13 žáků, kteří věděli, jaký počet krajů má Česko, byli schopni tyto všechny kraje vypsat. 11 z nich byli ze čtvrtého ročníku a 2 ze třetího ročníku, 4 žáci z nich byli z městské školy a ostatní byli z vesnické školy.

Dále také proběhlo srovnání odpovědí děvčat a chlapců v rámci této otázky. Děvčata dostáhla 53 % a chlapci pouze 41 % správných odpovědí. I přesto, že si dívky vedly lépe, můžeme pozorovat téměř vyrovnané výsledky, kdy nejsou znát rozdíly mezi chlapci a děvčaty, ba i v tom, že dívky vypsaly počet krajů stejně jako chlapci, tedy 7.

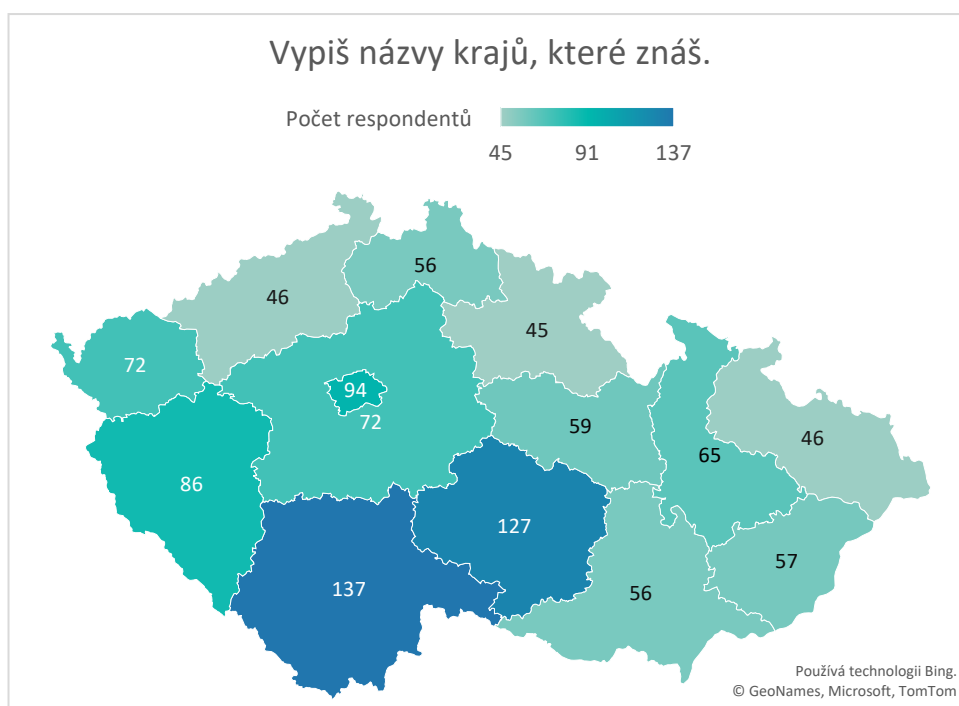
Porovnání bylo též uskutečněno mezi jednotlivými ročníky se zanedbatelným rozdílem. Ani jednomu z ročníku se nepodařilo přesáhnout 50% úspěšnosti. Tento výsledek může být překvapující, ale zároveň si musíme uvědomit, že se jedná o testování vstupních znalostí a předpokladů, ne o aktivně probranou látku ve škole.

Respondenti z Kraje Vysočina z počtu správných odpovědí na první otázku tvoří jen 12 %, což z celkového počtu žáků Kraje Vysočina tvoří 16 %, kdežto dalších 128 správných odpovědí tvořících 88 % podílu patří žákům z Jihočeského kraje, což z celkového součtu žáků z tohoto kraje činí 65 %.

Druhá otázka byla zaměřena na vypsání všech krajů Česka. Žáci byli vyzváni k vyjmenování co nejvíce krajů, které znají. Cílem této otázky bylo zjistit jména krajů a zda žáci vůbec znají rozdělení Česka. Procentuální míra žáků, kteří znají názvy krajů, byla následně vyhodnocena.

Nejlépe se umístil Jihočeský kraj se 45% úspěšností, na druhém místě kraj Vysočina se 42% úspěšností. Z toho plyne, že žáci nejvíce poznají kraj, odkud pochází. Musíme ale brát v potaz, že žáků z Jihočeského kraje bylo dotazovaných více, proto mohou být údaje zkreslené. Na dalších pozicích se nachází kraje, kde neprobíhalo dotazníkové šetření. Na třetím místě se tak umístilo Hlavní město Praha a další pořadí je přehledně znázorněno v *Obrázku 2*, kde je vidět velká znalost všech respondentů.

Obrázek 2: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi všech respondentů.

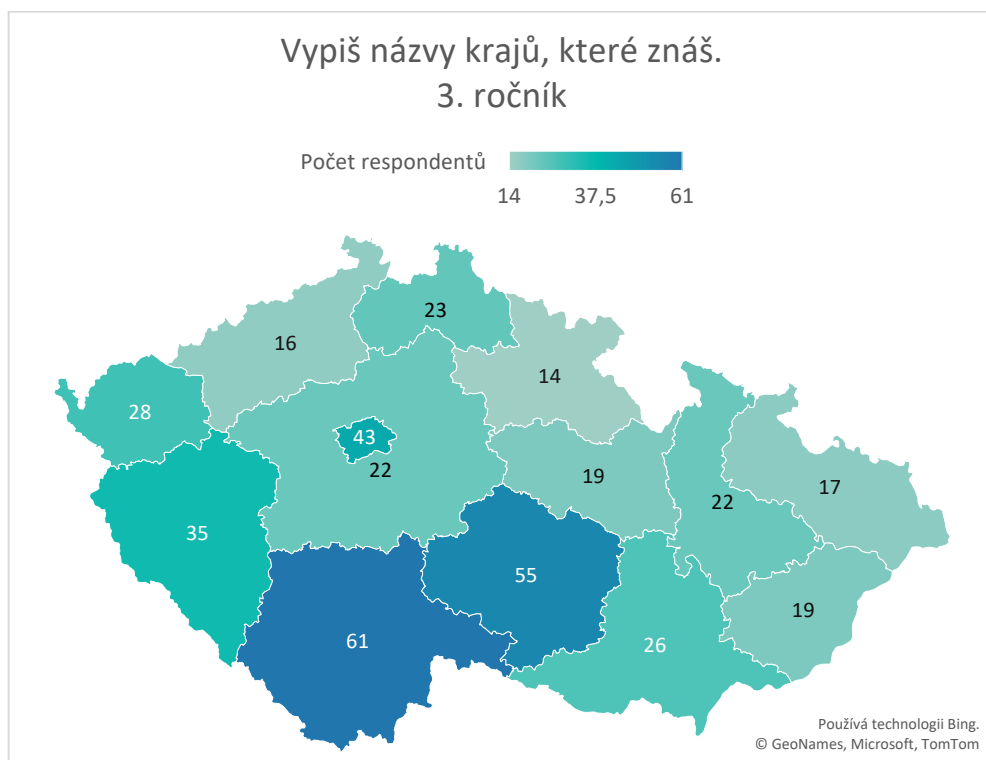
Zdroj: Vlastní šetření

Průměrný počet vypsáných odpovědí na kraj navazující na *Obrázek 2* činí 72,72. Zjišťování diferenciací jednotlivých ročníků je znát, jak moc se znalosti liší. Rozdíly nižšího ročníku nepřekročili znalosti čtvrtého ročníku a jejich rozdíly nebyly znatelné. Největší difference znalostí byla zaznamenána u Středočeského kraje, oproti tomu nejmenší rozdíl u Jihomoravského kraje. Jediný kraj, který napsalo více než 50 % dotazovaných 4. ročníku, byl zjištěn kraj Jihočeský, naopak Moravskoslezský kraj získal od 4. ročníku pouze 20% úspěšnost, což je pro tento ročník nejhorší výsledek. Třetímu ročníku se nejméně zadařilo při vypsání Královéhradeckého kraje.

U žáků z Jihočeského kraje bylo zjištěno, že nejčastěji psali kraj, kde bydlí a to ve 127 případech ze 198, poté velké procento vypsáných krajů získaly kraje sousedící s Jihočeským kraje, nezískaly však nejvyšší míru, ale vzájemně se prolínaly s Hlavním městem Prahou a Karlovarským kraje. Nejméně žáci znají Královéhradecký kraj. U žáků z Kraje Vysočina též platilo, že nejvyšší míru odpovědí získal kraj, v němž žáci bydlí a dosáhl tak 60% míru úspěšnosti. Ani zde se neukázal ten fakt, že žáci v první řadě znají sousední kraje, Kraje Vysočina. I zde o 16 % předstihlo Hlavní město Praha sousedící kraje, které zároveň mají podobné výsledky se Zlínským krajem a s Plzeňským krajem. Nejvzdálenější krajem byl pro žáky Ústecký kraj, který u nich získal pouze 2 %.

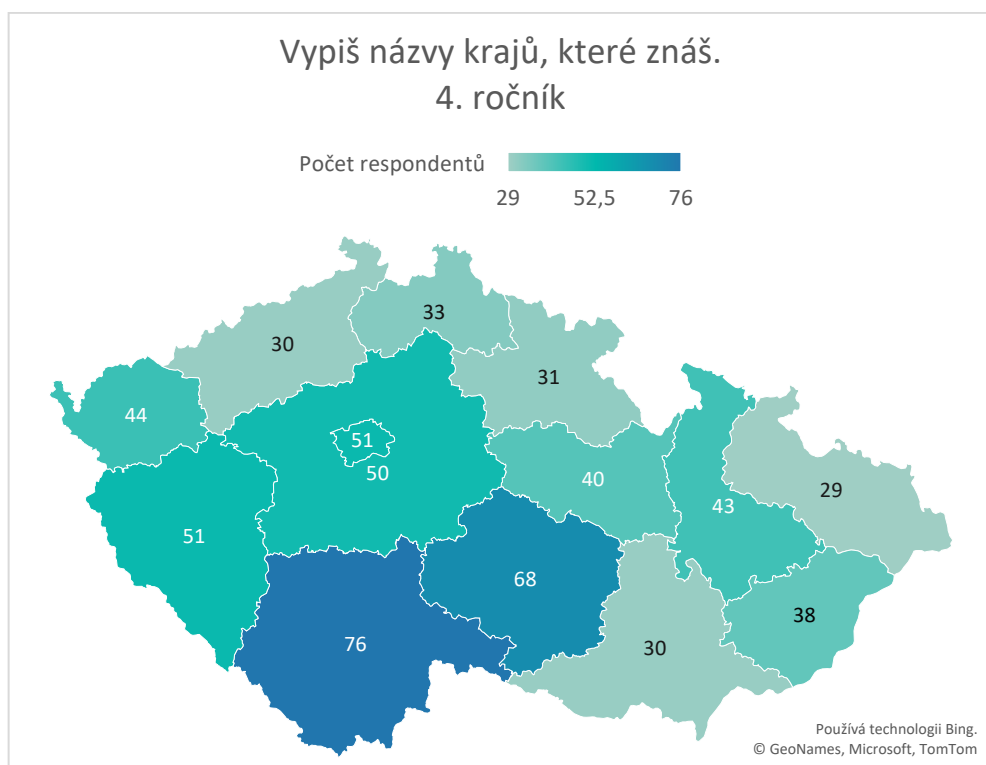
Obrázek 3 a obrázek 4 pojednávají o rozdílech mezi třetím a čtvrtým ročníkem z něhož je možné vyčíst, že žáci čtvrtého ročníku mají o krajích Česka větší přehled.

Obrázek 3: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů ze třetích ročníků.

Zdroj: Vlastní šetření

Obrázek 4: Napiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů čtvrtých ročníků.

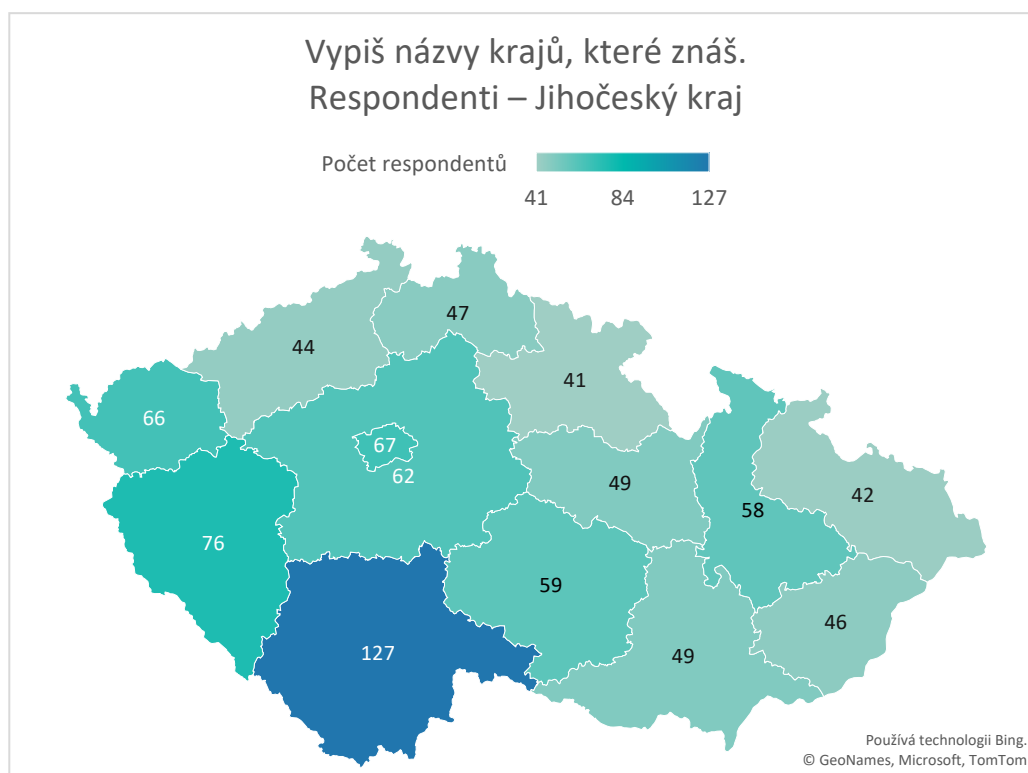

Zdroj: Vlastní šetření

Mnozí žáci nemají představu, co to znamená pojem kraj, a proto nejsou schopni tento vypsat kraje. Žáci třetích ročníků Jihočeského kraje napsali, že kraje jsou Písek, České Budějovice, Tábor, další dítě napsalo České Budějovice, Jindřichův Hradec, Český Krumlov, další dítě Moravskoslovenský kraj, další napsalo Česká republika, Slovinsko, Brno, Ostrava, dokonce jeden z dotazovaných napsal Austrálie, Maďarsko, Brno. Žáků s podobnými názory na kraj bylo z Jihočeského kraje a třetího ročníku 35. U čtvrtého ročníku to bylo jen 5, ti napsali dvakrát slovo Moravský, jednou České Budějovice a dvakrát Brno. U žáků z Kraje Vysočiny to bylo podobné, napsali například Jihlava, Brno, Vyškov, dále Jablonecký, Brno, také Malá Boleslav, Brno, Jihlava, též Beskydy, Budějovice nebo Jihlava, Brno, Rantířov a v neposlední řadě Amerika, Anglie, Paříž, Itálie, Řecko. Takto špatně napsaných odpovědí bylo ze třetích ročníků 19 a ze čtvrtých ročníků 7.

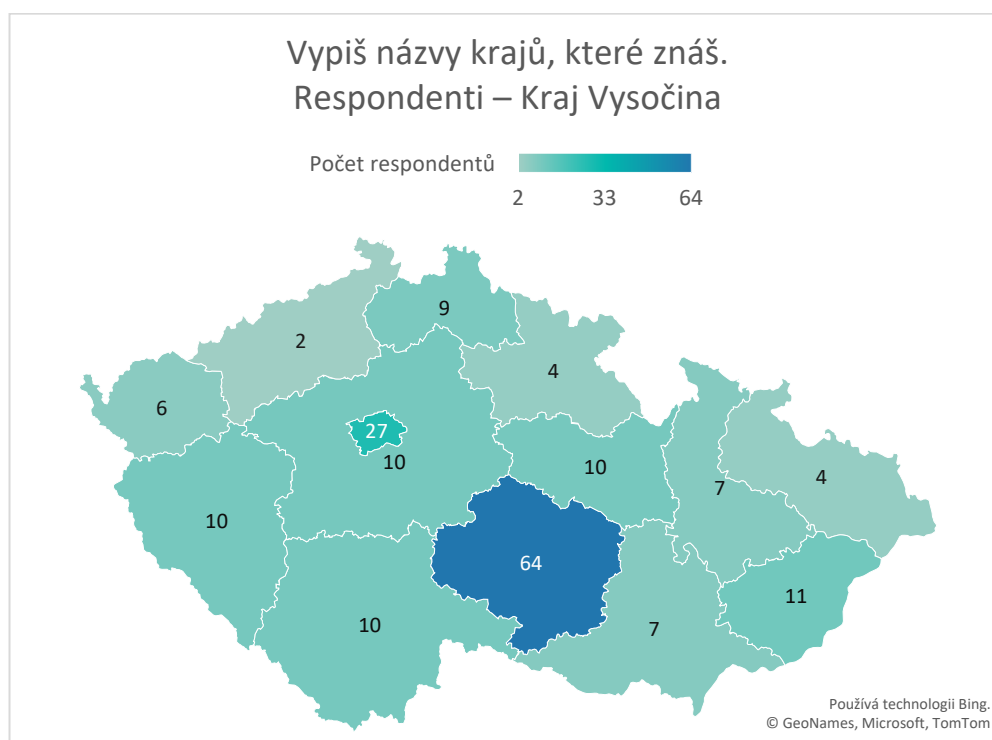
Rozdílnost odpovědí žáků z Jihočeského kraje a z Kraje Vysočiny je znázorněna v *Obrázku 5* a v *Obrázku 6*. Je zřejmé až logické, že žáci nejvíce znají kraj, odkud pochází a též ho nejvíce do mapy správně zapsali.

Obrázek 5: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů Jihočeského kraje.

Zdroj: Vlastní šetření

Obrázek 6: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi žáků z Kraje Vysočina

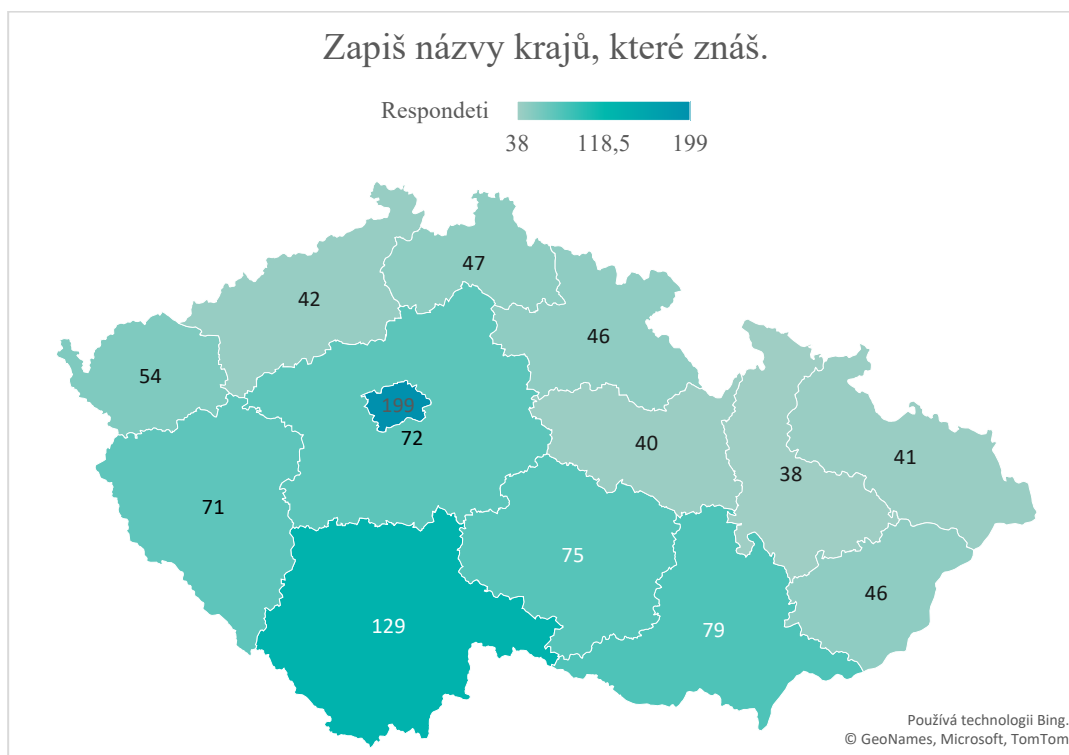
Zdroj: Vlastní šetření

Vyrovnanost odpovědí dívek a chlapců je zanedbatelná. Některé pojmy znají více chlapci a jiné dívky. Ovšem u znalosti Jihočeského kraje výrazně převažují dívky, a naopak u Plzeňského kraje převažují chlapci.

Z šetření této otázky vyplývá, že ani jeden z krajů Česka nepřekročil 50 % míry napsání. Lepě se vedlo žákům z Jihočeského kraje, žáci čtvrtých ročníku výrazně překonali třetí ročník a u chlapců a dívek rozdíl nebyl spatřen. Opět je zřejmé, že pro značnou část žáků je pojem kraj nezřetelný.

Dalším bodem didaktického testu bylo zařazení krajů a jejich krajských měst do mapy, která se nachází ve druhé části dotazníkového šetření. Úkol sloužil ke zjištění schopnosti žáků správně určit a zakreslit do vytištěné mapy kraj odkud pochází, ostatní kraje a zanést příslušná krajská města, jež byla v tabulce vypsány a žáci je pouze přiřazovali. Též se zjišťovalo, kolik žáků je schopno zapsat hlavní město Česka.

Obrázek 7: Zapiš názvy krajů, které znáš.

Zdroj: Vlastní šetření

Nejvíce byli žáci schopni zapsat Hlavní město Praha, které získalo 65 % úspěšnosti. Tento kraj správně zapsalo 139 žáků z Jihočeského kraje, což činí 70 % dotazovaných a z Kraje Vysočina to bylo 60 žáků, což je 56 % všech respondentů. 105 dívek ze 151 zapsalo Hlavní město Praha, u chlapců byl tento počet nižší, dosáhl počtu 94 ze 154. Celkem 94 žáků ze 158 třetích tříd bylo schopno tento údaj zapsat a 105 žáků ze 147 ze čtvrtých tříd. Zde můžeme pozorovat, že rozdíly mezi chlapci a děvčaty u zapsání Hlavního města Prahy byl nepatrný, kdežto u porovnání ročníků byl výsledek více znatelný, a to i přesto, že si žáci třetího ročníku vedli dobře.

Druhým nejlépe zapsaným krajem se stal Jihočeský kraj, a to z toho důvodu, že tento údaj bylo schopno napsat 112 žáků Jihočeského kraje z celkového počtu 129. Z čtvrtého ročníku správně tento kraj zapsalo 45 % a žáků třetího ročníku 38 %.

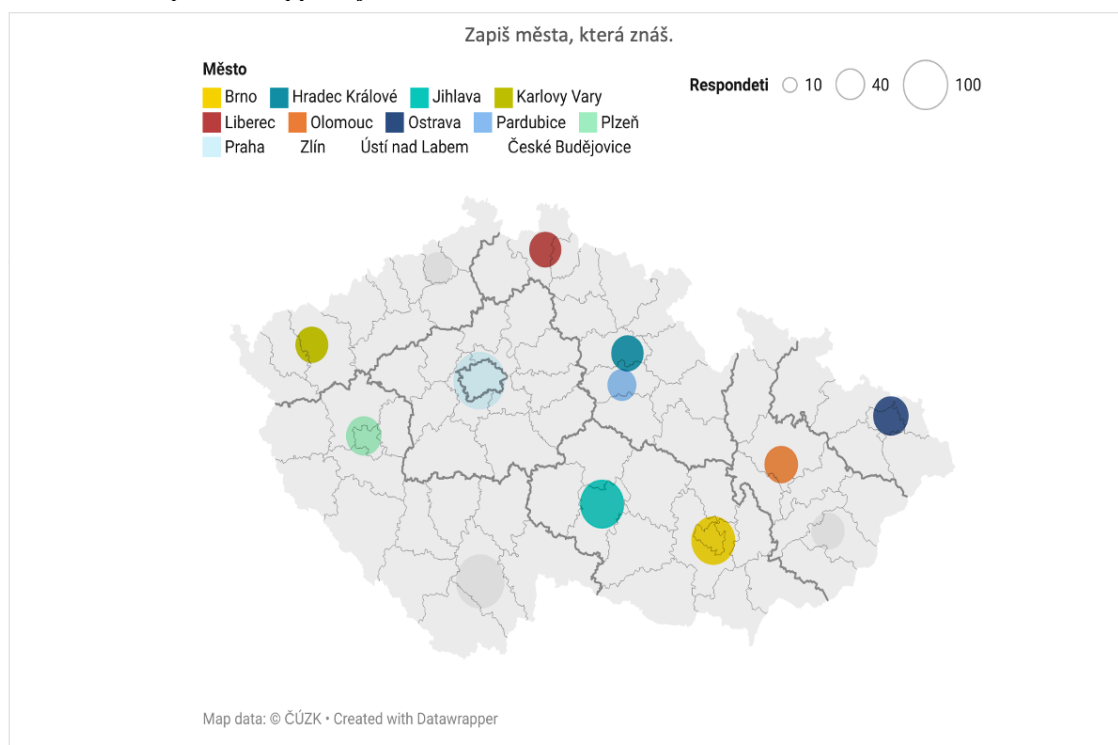
U komparace dívek a chlapců získala obě pohlaví stejný počet 64 správných odpovědí, avšak zde dosáhli lepších výsledků chlapci, jelikož v počtu respondentů jich bylo o 3 více. Ovšem Kraj Vysočina skončil až na čtvrtém místě, kdy ho překonal Jihočeský kraj. Kraj Vysočina správně zapsalo 37 žáků z tohoto kraje, což při vydělení počtem respondentů tohoto kraje dělá 35% úspěšnost, a 38 žáků z Jihočeského kraje, což

činí 19 % dotazovaných. Chlapci zde uspěli z 23 % a dívky z 26 %. Třetí ročník získal pouze o 4 % méně než čtvrtý ročník a dosáhl na 26 %. Žáci se při vyplňování slepé mapy často netrefili přesně, ale napsali příslušný kraj do kraje sousedícího s ním. To bylo nejčastějším důvodem, proč se Olomoucký kraj umístil jako poslední.

Žáků z Jihočeského kraje, kteří dokázali zapsat do mapy kraj odkud pochází, bylo 112 ze 198 dotazovaných, z čehož vychází 56% úspěšnost. Žáků z Kraje Vysočina, kteří zapsali správně do mapy Kraj Vysočina bylo 37 ze 107 dotazovaných, a dosáhli tím na 35% úspěšnost. Z toho vyplývá, že všichni žáci nejsou schopni správně zapsat kraj odkud pochází a zároveň respondenti z Jihočeského kraje zanesou jejich kraj do mapy se správností o 21 % vyšší.

Zapsání měst bylo součástí této otázky, avšak pro lepší znázornění výsledků bylo nezbytné vytvoření jiné mapy.

Obrázek 8: Zapiš do mapy krajská města, která znáš.

Zdroj: Datawrapper.cz, vlastní šetření

Nejvíce byla zapsaná Praha a to ve 141 případech, dále České Budějovice s počtem 100 správných zapsání, poté Jihlava, která dosáhla též přesně na 100, následovala ostatní města, která se v průměru pohybovala okolo 57 správných zapsání. Nejméně byli žáci schopni vepsat do mapy Ústí nad Labem. Ústí nad Labem zapsalo ze třetího ročníku 7

žáků z toho 3 žáci z Kraje Vysočina, zbylých 36 správných zapsání patřilo žákům čtvrtého ročníku z čehož pouze 3 žáci jsou z Kraje Vysočina. Celkem 55 ze 102 žáků čtvrtého ročníku Jihočeského kraje zapsalo Prahu do mapy, z třetího ročníku to bylo 49 žáků z 96, z Kraje Vysočina ze třetího ročníku správně zapsalo 5 žáků ze 41 a ze čtvrtého ročníku to bylo 18 ze 45.

Krajské město České Budějovice žáci z Kraje Vysočiny vypsali do slepé mapy celkem 12× z toho 8× to bylo od žáků ze čtvrtého ročníku a z nich polovina byla dívek a polovina chlapců. Žáci z Jihočeského kraje dokáží najít své krajské město ve slepé mapě z 57 % z toho 51 % tvoří chlapci a 49 % dívky. Ani zde není rozdíl dívek a chlapců znatelný. Procentuální rozdíl třetího a čtvrtého ročníku je vyrovnaný.

U krajského města Jihlavy zapsalo žáků 48 (24 %) z Jihočeského kraje a z toho pouze 7 žáků ze třetího ročníku. Zde odpovědělo 23 chlapců a 25 dívek. Žáci z Kraje Vysočina odpovídali následovně. Celkem jich krajské město Jihlava zapsalo 49, což znamená 43 %. Žáci třetího ročníku překonali odpovědi čtvrtého ročníku, kdy Jihlavu dobře zaznamenalo 28 žáků a čtvrtý ročník ji zapsal pouze 21×. Chlapců odpovědělo 28 a děvčat 21.

Z tohoto zkoumání otázky se slepou mapou vyplývá, že vyšší míra znalostí je znatelná převážně u žáků čtvrtého ročníku, není tomu tak ale ve 100 % případech, lze však jasně usoudit, že je rozdílnost vědomostí chlapců a děvčat je zanedbatelná.

V poslední části didaktického testu byla otázka postavena na popisu obrázků a určení jeho vztahu k určitému kraji či městu. Tento úkol měl za cíl vyzkoumat, zda žáci zvládnou identifikovat dominantní a specifické znaky i památky jednotlivých krajů i měst. I tímto způsobem bylo možno zkoumat, jak jsou žáci schopni propojit teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi a mnohdy i s vlastními zážitky.

Tabulka 8: Popis obrázku a zařazení

Obrázek	Správnost	Kraj	Správnost
Pražský hrad	55 %	Hlavní město Praha	70 %
Minerální pramen	40 %	Karlovarský kraj	15 %
Ještěd	35 %	Liberecký kraj	17 %
Moravský kras	37 %	Jihomoravský kraj	9 %
ŠKODA	71 %	Středočeský kraj	15 %
Olomoucké tvarůžky	49 %	Olomoucký kraj	21 %
Baťa	31 %	Zlínský kraj	10 %
Pravčická brána	30 %	Ústecký kraj	9 %
Safari – zoo	42 %	Královéhradecký kraj	12 %
Salám vysočina	68 %	Kraj Vysočina	19 %
Pardubický perník	65 %	Pardubický kraj	14 %
Pilsner	79 %	Plzeňský kraj	25 %
Kapř	76 %	Jihočeský kraj	15 %
Těžba uhlí	23 %	Moravskoslezský kraj	11 %

Zdroj: Vlastní šetření

Přehled a znalosti žáci prokázali, jelikož pomocí obrázků si mohou vybavit více poznatků, které o jednotlivých krajích vědí. Vedle toho se tímto úkolem ověřilo, jak žáci zvládnou spojit daný znak s konkrétními kraji či městy. V *Tabulce 8* lze pozorovat, jak si žáci vedli celkově. Jsou tam započítány i odpovědi, které nebyly úplně přesné, ale které jsou podrobně vypsány v tomto odstavci, aby všechna data byla korektní. 73 respondentů z 232 napsalo místo kapra jen rybu. U Pražského hradu 11 žáků zodpovědělo méně přesně, ale i jejich reakce byla zaznamenána.

Nejvíce nepřesných odpovědí se objevila u Pravčické brány, kdy neúplné nebo nepřesné odpovědi překonaly ty přesné a pouze 30 žáků z 90 odpovědělo přesně, 60 odpovědělo nepřesně a zbytek žáků se k danému pojmu nevyjádřil vůbec. Celkem 13 dotazovaných odpovědělo u zařazení značky ŠKODA, že patří do Plzeňského kraje. Tato informace byla započítána do správných odpovědí, jelikož ŠKODA má v Plzni výrobní pobočku. U zařazení kraje/města nepřesnosti téměř nebyly, jelikož žáci buď věděli, nebo nenapsali k danému dotazu vůbec nic.

Tabulka 8 poskytla přehled zkušeností žáků s daným produktem, který má vždy kromě Pražského hradu a Hlavního města Prahy vyšší správnost než zařazení do kraje či města. Nejhůře byli žáci schopni identifikovat těžbu uhlí. Příčinou může být geografická vzdálenost od daného kraje. Moravský kras například poznala více než třetina dotazovaných, ale zařazení do kraje nebylo pro ně tak jednoduché a správně tak zodpověděla méně než desetina dotazovaných. Žáci nejvíce poznali produkt pivo, na obrázku Pilsner, který získal 79 % správnost, ale zařadit do Plzeňského kraje zvládlo pouhých 25 %. Příčinou může být, že pivo je v Česku velmi rozšířené a pro žáky může být matoucí, který kraj je pro pivo nejtypičtější, jelikož pivo se vyrábí v každém kraji Česka. Do dotazníku žáci z Českých Budějovic napsali Budvar a kraj/město České Budějovice.

Tabulka 9 umožňuje jednoduchý přehled znalostí třetího a čtvrtého ročníku. Poskytl znázornění toho, že zde žáci třetího ročníku uspěli více než žáci čtvrtého ročníku.

Tabulka 9: Popis obrázku a zařazení do kraje/města.

Obrázek	Správnost – 3. ročník	Správnost – 4. ročník	Kraj	Správnost – 3. ročník	Správnost – 4. ročník
Pražský hrad	52 %	58 %	Hlavní město Praha	68 %	73 %
Minerální pramen	35 %	46 %	Karlovarský kraj	6 %	24 %
Ještěd	32 %	37 %	Liberecký kraj	15 %	20 %
Moravský kras	27 %	47 %	Jihomoravský kraj	3 %	15 %
ŠKODA	72 %	71 %	Středočeský kraj	9 %	22 %
Olomoucké tvarůžky	47 %	51 %	Olomoucký kraj	16 %	27 %
Baťa	25 %	39 %	Zlínský kraj	5 %	15 %
Pravčická brána	17 %	43 %	Ústecký kraj	0 %	18 %
Safari – zoo	73 %	53 %	Královéhradecký kraj	4 %	20 %
Salám vysočina	63 %	73 %	Kraj Vysočina	14 %	24 %
Pardubický perník	56 %	74 %	Pardubický kraj	8 %	22 %
Pilsner	73 %	85 %	Plzeňský kraj	12 %	38 %
Kapr	71 %	87 %	Jihočeský kraj	14 %	17 %
Těžba uhlí	12 %	35 %	Moravskoslezský kraj	4 %	19 %

Zdroj: Vlastní šetření

Z Tabulky 9 se dá vyčíst, že mladší žáci nemusí dosahovat slabších výsledků než žáci starší. Třetí ročník zde ve dvou případech překonal čtvrtý, konkrétně v bodech Safari – zoo a ŠKODA, kde byl rozdíl pouze 1 %. Z ostatních bodů je zřejmé, že v 8 případech byly jednotlivé ročníky vyrovnané, ale rozdíl se projevil hlavně u zařazení do krajů/měst. Ani jeden žák ze třetího ročníku nebyl schopný napsat Ústecký kraj.

Tabulka 10 ilustruje správnost jednotlivých krajů u poslední části dotazníkového šetření.

Tabulka 10: Popis obrázku a zařazení do kraje/města.

Obrázek	Správnost – žáci z Jihočeského kraje	Správnost – žáci z Kraje Vysočina	Kraj	Správnost – žáci z Jihočeského kraje	Správnost – žáci z Kraje Vysočina
Pražský hrad	55 %	54 %	Hlavní město Praha	70 %	71 %
Minerální pramen	45 %	30 %	Karlovarský kraj	16 %	14 %
Ještěd	46 %	14 %	Liberecký kraj	23 %	7 %
Moravský kras	36 %	37 %	Jihomoravský kraj	10 %	6 %
ŠKODA	69 %	76 %	Středočeský kraj	20 %	7 %
Olomoucké tvarůžky	51 %	46 %	Olomoucký kraj	21 %	22 %
Baťa	33 %	29 %	Zlínský kraj	14 %	2 %
Pravčická brána	26 %	36 %	Ústecký kraj	11 %	5 %
Safari – zoo	45 %	36 %	Královéhradecký kraj	14 %	8 %
Salám vysočina	69 %	65 %	Kraj Vysočina	23 %	11 %
Pardubický perník	63 %	69 %	Pardubický kraj	16 %	11 %
Pilsner	78 %	79 %	Plzeňský kraj	27 %	20 %
Kapr	76 %	77 %	Jihočeský kraj	23 %	2 %
Těžba uhlí	29 %	12 %	Moravskoslezský kraj	17 %	0 %

Zdroj: Vlastní šetření

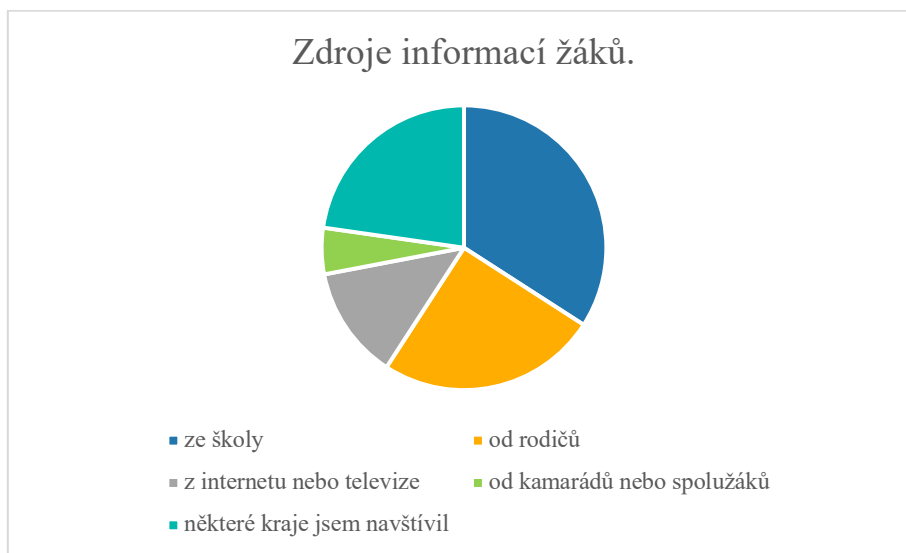
Žáci dosáhli výsledků, které byly v 17 případech vyrovnané. V 8 případech byl lepší Kraj Vysočina, kterému se lépe vedlo v obrázkové části. Naopak Jihočeskému kraji se více vedlo v přiřazovací části. Největší procento úspěšnosti získalo pivo, kdy respondenti dokonce byli schopni identifikovat jeho název – Pilsner, ale poté už žáci ani jednoho kraje nebyli schopni tento produkt zařadit do správného kraje.

Nejméně dobře si vedli žáci z Kraje Vysočina u Moravskoslezského kraje, kdy zaprvé nebyli schopni pojmenovat obrázek, který pojmenovali například jako lupič, ale nepropojili si těžbu uhlí s Moravskoslezským krajem a celkově si ani nespojili Ostravu nebo Moravskoslezský kraj s uhlím. V otázce „Vypiš název krajů, které znáš.“ si na tento kraj vzpomněli pouze 4 žáci z Kraje Vysočina.

Jedna z otázek, která se také objevila ve výzkumném šetření, byla ke zjištění původu informací, které žáci získávají ze svého okolí. Formulace zněla následovně: „Zakroužkuj, odkud tyto informace víš?“. Respondenti mohli zakroužkovat z předem vypsaných variant, že ze „školy, od rodičů, z televize nebo internetu, od kamarádů nebo spolužáků, některé kraje jsem navštívil.“. Možné bylo zatrhnout i více variant.

Tímto způsobem bylo možné z dotazníku odhalit, odkud pochází jejich zdroj informací a zjistit, kdo nebo co má na žáky největší vliv v jejich vývoji a v poznávání světa. 53 % žáků odpovědělo, že se informace, které do dotazníku napsali, se naučili ve škole. Dále 39 % žáků se informace dozvědělo od rodičů a 35 % žáků některé kraje navštívilo. Ovšem překvapující zjištění je to, že od kamarádů a spolužáků se naučili o krajích Česka úplně nejméně.

Graf 1: Zakroužkuj, odkud tyto informace víš.

Zdroj: Vlastní šetření

Graf 1 umožňuje učitelům znát možnosti dalších způsobů, jakým stylem žáky rozvíjet. Učitelé mohou žáky vzít na výlet do příslušného kraje a ukázat jim krásy této oblasti, také

mohou výuku přizpůsobit tomu, aby více diskutovali nad problémy se spolužáky a dokázali si informace najít na internetu. Zvláště díky novému RVP bude (nebo už tomu často prakticky už je) nejen výuka prvouky a vlastivědy, ale i ostatních předmětů více propojena s digitální technologií a učitelé tak dostanou možnost vést žáky k vyhledávání informací na internetu.

Zjištěný fakt, že žáci si nejvíce pamatují informace ze školy potvrdil i předchozí výzkum v bakalářské práci od A. Práškové (2018) zaměřený na vstupní znalosti a představy o světadílech u žáků mladšího školního věku. Taktéž výzkumná diplomová práce od Ivany Vltavské, která zkoumala vstupní znalosti a představy o evropských státech (2022), prokázala totéž. I přesto je důležité mít na paměti, že žáci této věkové kategorie se nachází ve vývojovém stádiu, kdy si ještě nemusí plně uvědomovat, respektive rozpoznávat zdroj svých informací a znalostí.

4.3 Diskuse a srovnávání výsledků

V průběhu výzkumného řízení bylo podstatné porovnání a srovnání dat. Výsledky brainstormingu a didaktického testu umožnily analyzovat úroveň znalostí žáků a zjistit, jaké míry dosahují a jak se od sebe jednotlivé skupiny diferencují. V této kapitole budou poznatky diskutovány a rozebírány.

Výsledky dosažené v jednotlivých školách mohou být zkreslené z toho hlediska, že žáci na některých školách mohli být předem na dotazník učitelem připraveni, také dotazník na některých školách vyplňovali žáci jiné národnosti než české, což pro některé jedince může být velice náročné. Jsou ale součástí českého školního systému a z toho důvodu byly jejich výsledky taktéž započítány. Též Čáp (1993) prohlašuje, že únava může negativně ovlivnit žákův výkon, horšit jeho výsledky nebo dokonce způsobit nevyřešení úlohy. Nejen z tohoto hlediska, ale i z důvodu zachování soukromí jednotlivých škol, nejsou v následujícím srovnání jmenovány. Školy jsou nadále zcela náhodně označeny velkými tiskacími písmeny.

Výsledky jednotlivých škol jsou v následujících tabulkách porovnávány zvláště z didaktické části a zvláště z brainstormingu, jelikož právě metoda brainstormingu poskytuje větší volnost a rozsah ve vyjádření myšlenek respondentů a výsledky by tak byly zkreslené. Za didaktickou část byly sečteny body, následně zprůměrovány a znázorněny v *Tabulce 11* dle typů škol a v *Příloze 2* dle jednotlivých škol. Výrazně

dominující výsledky získala Škola E dosahující na průměr 53,59 z celkově možných 85 bodů.

Tabulka 11: Průměrný počet získaných bodů z didaktické části dotazníku dle typu škol a ročníků.

Typ školy	Průměrný počet bodů – 3. ročník	Průměrný počet bodů – 4. ročník
městská škola	14,28	16,86
vesnická škola	13,59	31,12
Celkem	13,94	23,99

Zdroj: Vlastní šetření

V celkovém součtu bodů dle jednotlivých typů škol dosáhly třetí ročníky vyrovnaných výsledků, ovšem u čtvrtých ročníků výrazně vynikal vesnický typ školy. Výrazně odlišných výsledků dosáhla ovšem jediná vesnická škola, a to čtvrtý ročník Školy E, která získala 53,59 bodů, což je jedenkrát tolik než škola umístěná na druhém pořadí. I přesto, že se někteří žáci v jednotlivých třídách předvedli výborně, nemuselo to vždy znamenat, že škola získala i dobré bodové hodnocení celkově, jelikož průměrný počet výsledků je vždy ovlivněn počtem žáků z dané školy. Celkem 71 bodů z možných 85 získalo sedm žáků z nichž dva žáci byli ze Školy F a další dva žáci ze Školy E. Z těchto žáků byli čtyři chlapci a tři děvčata. Celých 22 žáků dosáhlo minimálně na 50 bodů a 4 žáci byli obodováni maximálně 5 body.

Ve srovnání krajů dopadl Jihočeský kraj o 10,4 zprůměrovaných bodů lépe než Kraj Vysočina. Tento výsledek velmi ovlivnil dobrý úspěch Školy E. Tento výsledek by mohl vést i k další možné hypotéze, kterou by však musel podpořit další výzkum: zda jsou Jihočeši větší vlastenci než lidé z Kraje Vysočina, nebo zda jde pouze o shodu náhod ovlivněnou domácím prostředím, učitelem, zájmovými kroužky a intelektem.

V brainstormingu bylo možné získat minimálně 14 bodů, maximální počet bodů nebyl stanoven, jelikož se žáci mohli rozepsat a napsat vše, co si vybaví pod daným pojmem. Tyto výsledky byly zprůměrovány a zaneseny do Tabulky 12 a celkové výsledky

v Příloze 3. Rozdílný nadprůměrný výsledek se i zde povedl 4. ročníku Škole E. Škola H ukazuje, že znalosti žáků 3. ročníku mohou být vyšší než znalosti 4. ročníku, tento fakt ale ostatní školy vyvrací.

Tabulka 12: Získané body v brainstormingu dle typu škol a ročníků.

Typ školy	Průměrný počet bodů – 3. ročník	Průměrný počet bodů – 4. ročník
městská škola	4,63	5,35
vesnická škola	2,92	15,49
Celkem	3,78	10,42

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka 12 znázorňuje nejvyšší znalost žáků vesnického typu škol čtvrtého ročníku nad městských typem škol, ovšem u třetího ročníku toto tvrzení neplatí. Dívky při brainstormingu získaly nepatrně více bodů než chlapci. Dívky v průměru napsaly 7,22 pojmu a chlapci 7,12.

Při zpracování dat byly u jednotlivých škol znát rozdíly. Většina školy odpovídala podobně a prakticky se jednalo o pár jednotlivců ze třídy, kteří byli schopni dané téma dobře uchopit a vyplnit dotazníkové šetření. Ve Škole E, která získala v obou částí nejvíce bodů bylo takových žáků většina. Naopak u některých škol bylo naopak patrné, že se danému tématu zde nevěnovali vůbec a že v mnoha případech není pro žáky jasně definovaný pojem *kraj*. Zjistilo se, že typ školy (vesnická versus městská škola) není zásadním důvodem k lepším, respektive horším výsledkům. Úroveň znalostí záleží na vlivu učitele, také na zájmové mimoškolní činnosti a na vedení rodinnými příslušníky k lásce k vlasti a k všeobecnému přehledu. K tomuto výsledku došla i ve své diplomové práci Ivana Vltavská (2022).

4.4 Potenciály využití výsledků ve výuce

Získaná data výzkumu jsou rozdílná u jednotlivých ročníků i škol a pro učitele je velmi podstatné znát vstupní představy pro vhodné sestavení vyučovací hodiny. Výsledná data fungují jako podklad v edukačním materiálu této diplomové práce a slouží pro ostatní učitele k výuce. K tvorbě vhodné praktické části přispěla právě metoda kritického myšlení, kdy se všichni žáci v jejím zapojení dovědí něco nového a každý v dané hodině bude aktivní.

Prvním krokem bylo analyzování získaných dat v rámci dotazníků a ke zjištění, které části jsou pro žáky problematické, aby tak mohlo dojít ke zlepšení a propojení informací a souvislostí. Ve vyhodnocovací části došlo k porovnání mezi jednotlivými školami, ročníky, pohlavími a kraji – toto porovnání slouží k identifikaci silných a slabých stránek jednotlivých regionů a k plánovanému vylepšení výuky na základních školách. Dalším krokem je využití dat k posílení vnitřní motivace žáků k učení, kdy žáci mohou sdílet své poznatky a mohou posilovat touhu zlepšit své výsledky.

V edukačním materiálu, který nese název „Z kraje do kraje“, se žáci učí pracovat s kritickým myšlením prostřednictvím různých metod, které jej podporují. Tyto aktivity nejen že splňují hlavní cíl, ale také napomáhají žákům ke komunikaci, týmové práci i ke zvládnutí time managementu, což jsou velmi cenné dovednosti pro budoucí úspěšnou kariéru. Tyto vypracované vzdělávací materiály je možné vzít a začlenit je do výuky jako cílené předávání znalostí.

V závěru lze říct, že získaná a zanalyzovaná data mohou být využita k řadě účelů v edukačním materiálu, který může sloužit ke zlepšení výuky skrze možnost výběru vhodného obsahu, který je pro žáky postavený konkrétněji a specifičtěji.

5 Edukační materiál do výuky

Pro běžný život je důležité znát Česko a jeho produkty typické pro daný kraj. Měly by to být všeobecné znalosti každého Čecha. Z důvodů, které vyvstaly na základně výzkumné části, a to žáci už některé pojmy znají a jiné se teprve naučí, byla pro edukační materiál zvolena forma E–U–R. Žáci zde budou stavět na svých vstupních představách a znalostech, které budou dále rozvíjet zároveň i s kritickým myšlením.

V současné době je nezbytné analyzovat informace a nakládat s nimi. Zároveň rozlišovat nepravdy od reality a kriticky nad tématem přemýšlet. Umění pracovat s touto schopností se může jevit jako zásadní parametr pro budoucí získávání povolání a úspěšnost v profesním životě. Též práce na kritickém myšlením nejen založeném na tomto edukačním materiálu může napomoci zvyšování úrovně vzdělávání. Touto formou jsou pak žáci informováni o kultuře, geografických údajích a mohou se tak lépe věnovat do společnosti.

Celkově lze tedy říct, že využití edukačního materiálu založeném na kritickém myšlení má pozitivní vliv na žáky.

Návrh výukových hodin s využitím kritického
myšlení pro žáky základních škol 5. ročníků

OBSAH

- Úvod
- Metodická část
- Kompetence a očekávané výstupy
- Kraje Česka
 - Příprava na hodinu
 - Pracovní listy
- Jihočeský kraj
 - Příprava na hodinu
 - Pracovní listy
- Kraj Vysočina
 - Příprava na hodinu
 - Pracovní listy
- Hlavní město Praha
 - Příprava na hodinu
 - Pracovní listy

ÚVOD

Edukační materiál je rozdělen na čtyři vyučovací hodiny. První návrh vyučovací hodiny je zaměřen na kraje Česka. Obsahuje v evokační části myšlenkovou mapu, v uvědomující části pracovní list a v části reflexe je opět za využití myšlenkové mapy. Druhá hodina na Jihočeský kraj obsahuje metodu brainstorming, podvojný deník a volné psaní. Třetí hodina je zaměřena na Kraj Vysočina. Tato část zahrnuje pětilístek, metodu I. N. S. E. R. T. a kostka. Hlavní město Praha je součástí čtvrté vyučovací hodiny. Zahrnuje metodu V. CH. D.

Materiál slouží pro žáky 5. ročníků základních škol. Svou náplní se propojit žákovské vědění s novými poznatky, které jsou založené na metodě kritického myšlení, která žáky podporuje v uvažování na předčteným textem a materiálem, který má k dispozici.

METODICKÁ ČÁST

Edukační materiál je položen na základech výzkumu, který proběhl na základních školách. Má za cíl naučit žáky nové informace o krajích Česka a dvou vybraných krajích za použití metody kritického myšlení založené na principu E-U-R. Vytvořený materiál je vhodný pro žáky prvního stupně základních škol, nejvíce je však vhodný pro žáky pátých ročníků. Vzhledem k vytvořenému materiálu musí žáci přemýšlet nad daným tématem bez memorování, zároveň žáky vede ke skutečnému uvažování nad problematikou. Cílem je propojit znalosti, které žáci již mají, s novými, navíc se závěrečným zhodnocením pokroku.

Edukační materiál je rozdělen dle jednotlivých hodin, u který jsou popsány konkrétní činnosti s funkcí učitele a žáků, metody, cíle, kompetence i popis vyučovací jednotky. Je založen na zjištěné úrovni vstupních znalostí a představ díky dotazníkovému šetření na základě vyzkoumaných údajů byl sestaven právě zmíněný edukační materiál.

Podstatnou součástí aplikace materiálu, jež je při využití zvolených pedagogických metod podstatná, je učitelovo vědění právě o jednotlivých metodách, které hodiny zahrnují. Některé části postačí učitelům pouze vytisknout a použít v hodině v předmětu Vlastivěda, ale u metody zvané *kostka* se musí kostka vytisknout, vystříhnout a slepit, proto učitel musí počítat i s časovou dotací na tvorbu této pomůcky. Je možné si těchto kostek vyrobit více nebo také sít vytisknout na pevnější papír.

Hlavní podstatou není zahltnit žáky množstvím informací, ale umět pracovat s daným textem nebo už s tím, co žáci o daném tématu žák ví. Evokační úkoly mohou být pro řadu žáků náročnou částí, proto je učitel na začátku musí správně nasměrovat a namotivovat. Za využití edukačního materiálu žáci získají základní přehled o jednotlivých krajích a zároveň poté ohodnotí své znalosti v části reflexe.

Učitel by měl žáky na začátku hodiny patřičně aktivizovat a vhodně namotivovat, aby žáci měli snahu se danou hodinu ve výuce aktivně účastnit. Avšak cílem není frontální výuka závislá na výkladu učitele, ale výuka postavená žákovi samotnému. Daný vyučující obchází třídu a zjišťuje, zda žáci pochopili úkol, popřípadě reaguje. Nejen z důvodů nepochopení, ale také z důvodů možné diferencované skladby tříd, kdy se v jeho třídě mohou objevit například žáci s odlišným mateřským jazykem nebo žáci například se specifickými poruchami učení.

Jako ideální pro tento výukový materiál nabízí práce ve dvojicích nebo ve skupinkách po třech žácích. Jak již bylo z výzkumné části zjištěno, pro žáky je pojem kraj abstraktní, a proto je spolupráce s ostatními žáky je nadměru vhodná.

Učitel by měl žáky motivovat, celou hodinu vést a na konci celé hodiny realizovat společnou reflexi založenou na žakově sebehodnocení. Žák zhodnotí náročnost úkolů, osvojené informace v jejich míře i kvalitě, ale i kooperaci ve skupince či dvojici. Učitel na závěr hodinu ukončí svým vlastním ohlédnutím za na celou vyučovací hodinu.

Vypracované listy si žáci mohou vystavit na nástěnku nebo založit do svých desek zvláště vytvořených pro tento edukační materiál, případně do svého celoročního portfolia, který prezentuje jejich celoroční práci.

KOMPETENCE

V této diplomové práci byl vytvořen edukační materiál založený na RVP ZV (MŠMT, 2021), který napomáhá „*utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnou spolehlivý základ všeobecného vzdělávání*“, dále vede žáky k logickému myšlení, strategickému myšlení, k řešení problémů, k tvořivosti i ke kritickému myšlení. Tyto kompetence žáky podněcují k otevřené a respektující konverzaci, ke spolupráci s ostatními, k jejich svobodě, která jde ruku v ruce se zodpovědností za své činy, ale i se zodpovědností za své zdraví, ať už fyzické, tak i psychické, s ohleduplností k ostatním a učení se pomoci ostatním. Též i *kompetence k učení*, jež se v určité formě vyskytuje i v praktické části, vede žáky ke schopnosti vybírat si pro sebe vhodné způsoby a metody učení, k samostatnému organizování času, systematickému utřídění učební látky, využívání znaků, symbolů a termínů, konstruktivnímu myšlení a schopnosti samostatně si celý učební proces průběžně vyhodnocovat. Rovněž by žáci měli zvládat *kompetenci k řešení problémů*, při nichž kriticky myslí, zhodnocují informace a využívají více zdrojů k ověření pravdivosti, přičemž si pomáhají i příhodnými logickými a matematickými způsoby. V běžném životě je nesmírně důležité, aby žáci přijali *kompetenci komunikativní* za svou. Aby se naučili naslouchat, vyjádřit svůj názor či myšlenky a aktivně využívat informační a komunikační prostředky – a v rámci *kompetence sociální a personální* si též zvykli spolupracovat ve skupině, účastnit se diskuzí, respektovat se navzájem a mít vnitřní jistotu a důvěru v sebe sama.

KRAJE ČESKA

PŘÍPRAVA NA HODINU

Ročník: pátý

Téma hodiny: kraje Česka

Integrované předměty: Matematika

Organizační formy výuku: skupinová, práce ve dvojicích

Výukové cíle: seznámení s kraji Česka

Metody výuky:

- metody kritického myšlení:
 - myšlenková mapa
 - pracovní list

Očekávané výstupy:

- vyhledá v mapě základní informace o krajích Česka

Rozvoj klíčových kompetencí:

- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní

Pomůcky: vytisknuté materiály (nejlépe barevně), pero

Popis vyučovací jednotky:

- Úvodní část
 - Přivítání, představení hodiny (0–3 min)
 - Myšlenková mapa (4–10 min)
 - Celá třída vypracuje myšlenkovou mapu a napíše vše, co si ke krajům Česka vybaví.
- Hlavní část
 - Pracovní listy (11–34 min)
 - Pracovní listy jsou rozdělené do dvou částí. Žáci ve dvojicích vypracovávají nejdříve první část a poté teprve mohou dostat druhou část. Pracovní list je připraven k použití bez využití

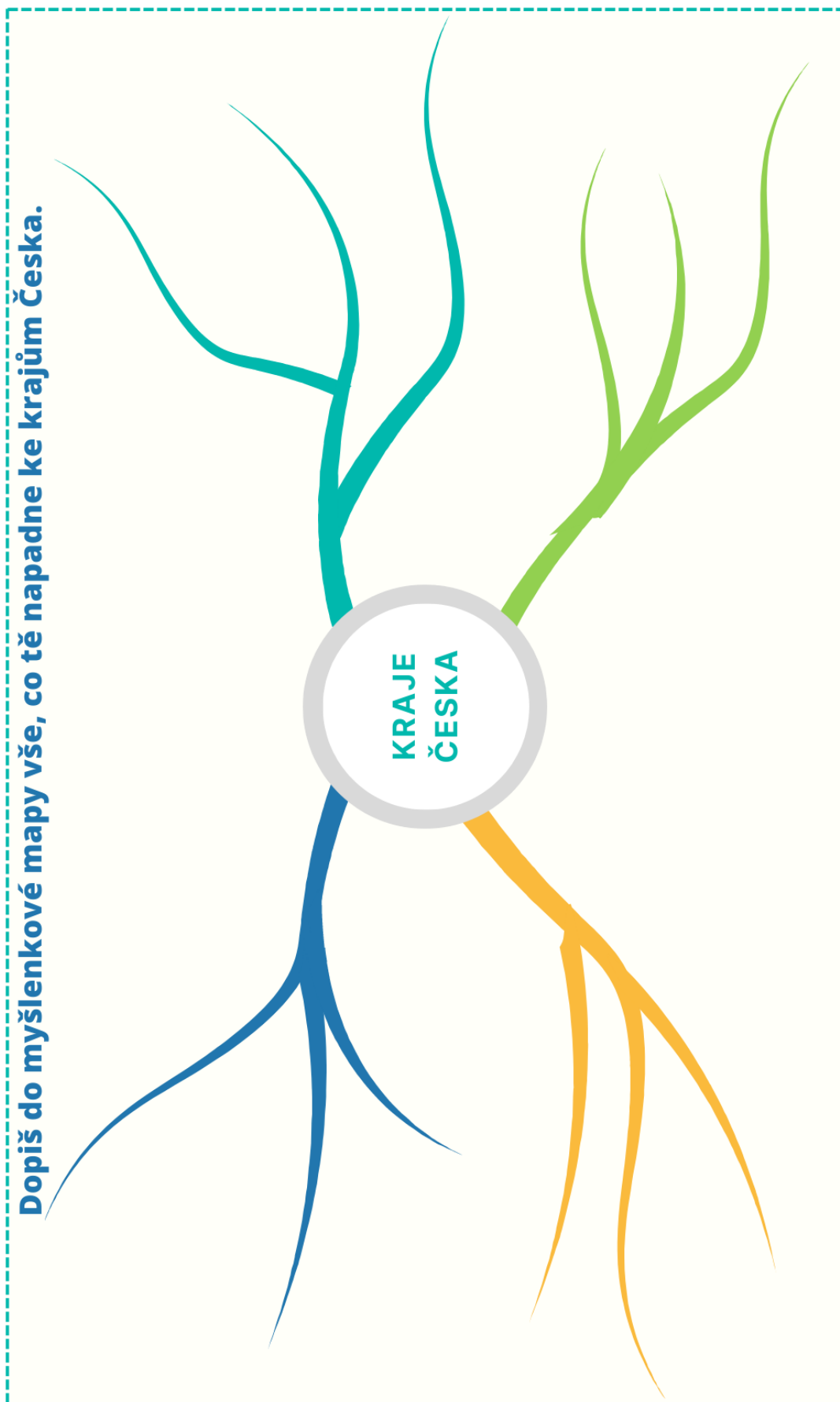
jakýkoliv dalších materiálů a podkladů. Žáci pomocí úkolů přijdou na odpověď sami.

- Závěrečná část
 - Myšlenková mapa (35–40 min)
 - Žáci dostanou opět novou myšlenkovou mapu, do které ve všichni dohromady zapíší vše, co si zapamatovali z pracovního listu a také informace, které si propojili s předchozími. Poté porovnájí první a druhou myšlenkovou mapu a zhodnotí rozdíl svých znalostí.
 - Celkové zhodnocení hodiny učitel–žák a ukončení hodiny (41–45 min)

Listy a materiály k výuce: viz další strany

Myšlenková mapa – kraje Česka

Dopiš do myšlenkové mapy vše, co tě napadne ke krajům Česka.

Pracovní list – kraje Česka

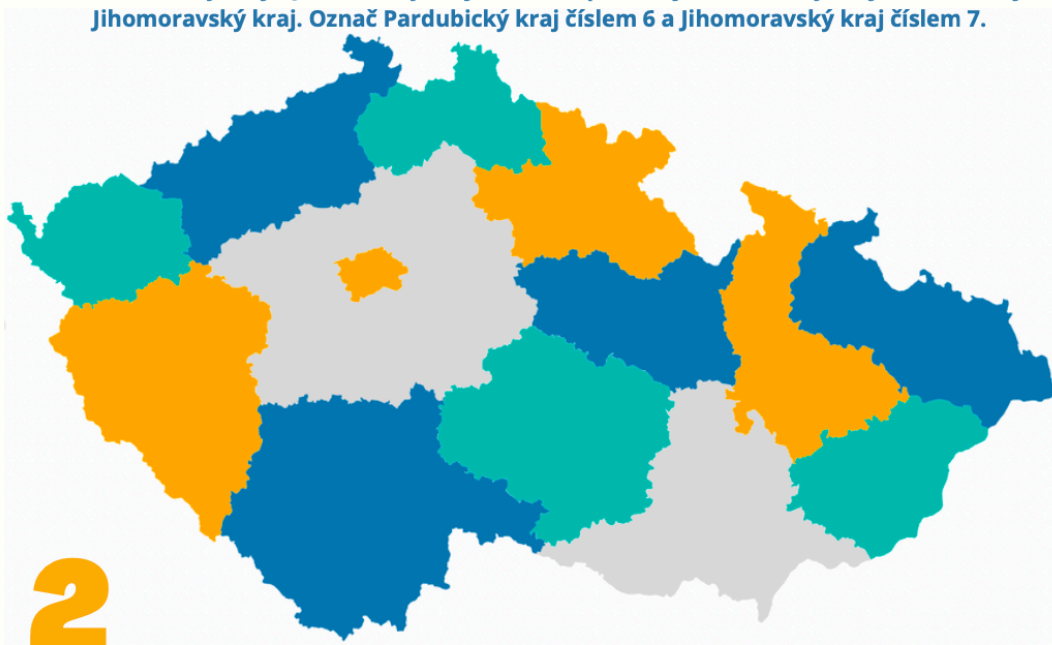
PRVNÍ ČÁST

Jméno: _____

1

Zapiš kraj do mapy podle instrukcí.

- Hlavní město Praha je nejmenší kraj Česka. Do mapy ho zapiš číslem 1.
- Karlovarský kraj je nejzápadnější kraj Česka. Do mapy ho zapiš číslem 2.
- Středočeský kraj má uprostřed svého kraje jiný kraj. Do mapy ho zapiš číslem 3.
- Vysočina je kromě Hlavního města Prahy jediný kraj, který nesousedí s jiným státem. Do mapy ho zapiš číslem 4.
- Moravskoslezský kraj je nejvýchodnější kraj Česka. Do mapy ho zapiš číslem 5.
- Pardubický kraj a Jihomoravský kraj sousedí s pěti kraji. Pardubický kraj leží severněji než Jihomoravský kraj. Označ Pardubický kraj číslem 6 a Jihomoravský kraj číslem 7.

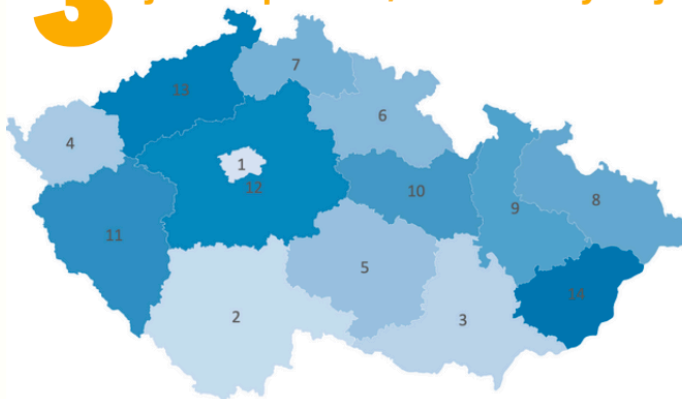

2

Kolik má Česko krajů? _____

3

Zjisti dle příkladů, kde leží daný kraj.

Plzeňský kraj: $110 : 10 =$
Zlínský kraj: $4 + 5 \cdot 2 =$
Liberecký kraj: $(40 + 9) : 7 =$
Ústecký kraj: $10 \cdot 3 - 17 =$
Královéhradecký kraj: $30 : 5 =$
Olomoucký kraj: $90 : 10 =$
Jihočeský kraj: $(900 - 800) : 2 =$

Pracovní list – kraje Česka

DRUHÁ ČÁST

Jméno: _____

4

Přiřaď krajská města k danému kraji.

Karlovy Vary	Hradec Králové	Plzeň	Brno	Liberec
Ústí nad Labem	Jihlava	Pardubice		
České Budějovice	Ostrava	Zlín	Olomouc	Praha

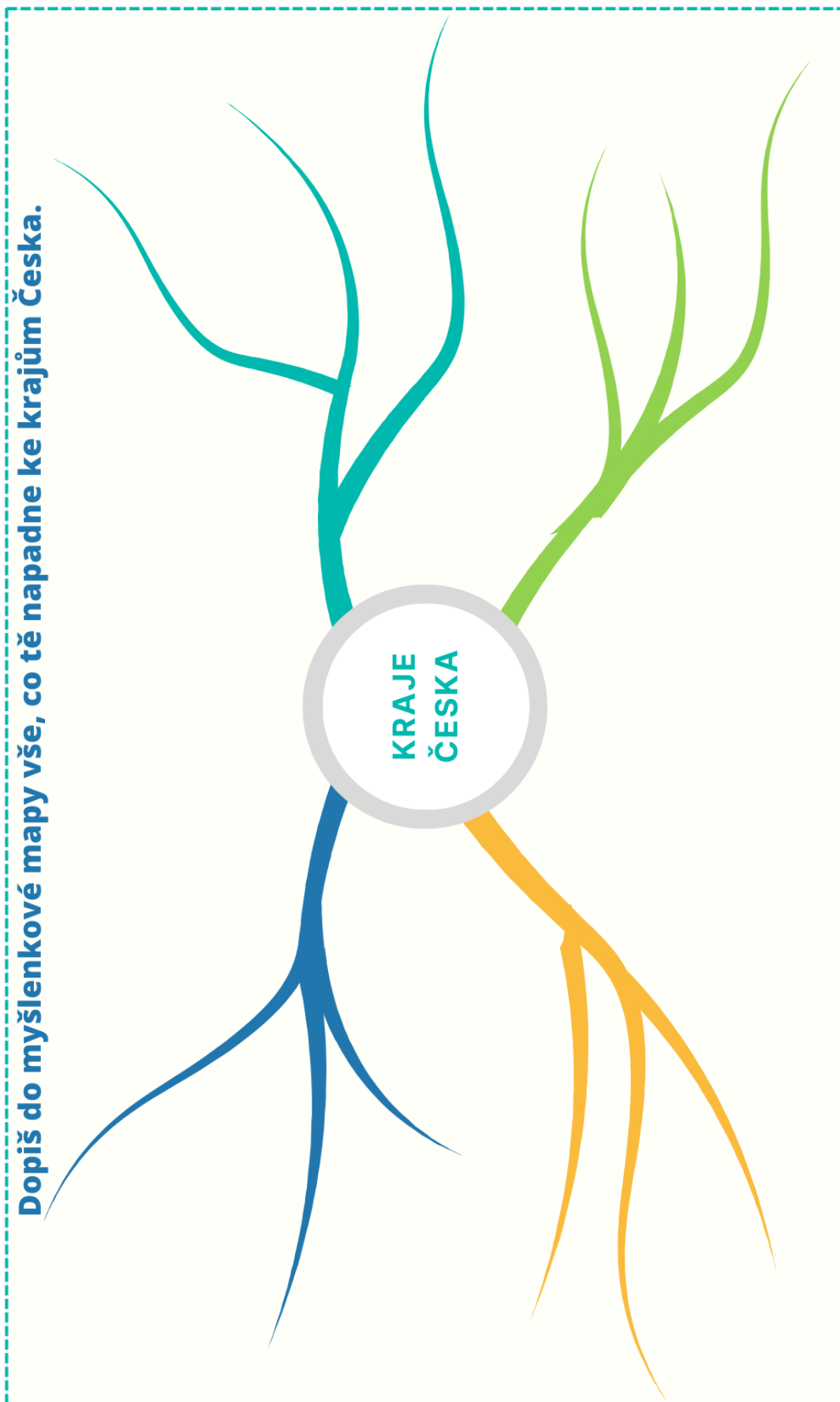
5

Odpověz na otázky a pracuj s mapou.

Jaké dva kraje jsou největší?	
Jaké dva kraje nesousedí s jiným kraje?	
Jaké kraje sousedí s Německem?	
Jaké kraje sousedí se Slovenskem?	

Myšlenková mapa – kraje Česka

Dopiš do myšlenkové mapy vše, co tě napadne ke krajům Česka.

JIHOČESKÝ KRAJ

PŘÍPRAVA NA HODINU

Ročník: pátý

Téma hodiny: Jihočeský kraj

Integrované předměty: výtvarná výchova (Mikoláš Aleš)

Organizační formy výuku: skupinová, práce ve dvojicích

Výukové cíle: seznámení s Jihočeským krajem

Metody výuky:

- metody kritického myšlení
 - brainstorming
 - podvojný deník
 - volné psaní

Očekávané výstupy:

- pojmenuje Jihočeské kulturní památky
- vyhledá na mapě Jihočeský kraj

Rozvoj klíčových kompetencí:

- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní

Pomůcky: vytisknuté materiály (nejlépe barevně), pero

Popis vyučovací jednotky:

- Úvodní část
 - Přivítání, představení hodiny (0–3 min)
 - Brainstorming (4–9 min)
 - Celá třída vypracuje společně na interaktivní tabuli nebo na formátu A3/A2 vše, co si vybaví k Jihočeskému kraji.
- Hlavní část
 - Podvojný deník (10–34 min)
 - Pro tuto část jsou vytvořené tři listy. Dva slouží jako podklad pro podvojný deník. V prvním sloupci deníku žáci napíší

informaci z příložených listů. Do druhého sloupce napíše svůj vlastní komentář. Aktivita proběhne ve dvojicích.

- Závěrečná část
 - Volné psaní (35–40 min)
 - Žáci dostanou k dispozici maximálně 5 minut, kdy musí psát, co si zapamatovali. Nesmí přestat psát. Když neví, napíše: „*nevím, co teď psát*“.
 - Celkové zhodnocení hodiny učitel–žák a ukončení hodiny (41–45 min)

Listy a materiály k výuce: viz další strany

Brainstorming – Jihočeský kraj

Napiš do bublin vše, co si vybavíš k Jihočeskému kraji.

Podvojný deník – Jihočeský kraj

Jihočeský kraj

Jihočeský kraj se nachází na jihu Čech. Sousedí s Středočeským krajem, s Krajem Vysočinou a s Plzeňským krajem. Krajským městem jsou České Budějovice.

V okolí Třeboně a Českých Budějovic se vyskytuje hodně rybníků, které jsou pro tento kraj typické. Mezi nejznámější rybníky patří Rožumberk a Nový Svět.

Šumava a Novohradské hory jsou jihočeské pohoří.

Nejdelší česká řeka Vltava pramení na Šumavě a nachází se na ní největší vodní nádrž Lipno.

Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou, Červená Lhota a Třeboň jsou turisticky oblíbené destinace.

Podvojný deník – Jihočeský kraj

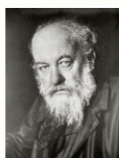
Jihočeský kraj

Hejtman Jihočeského kraje je Martin Kuba.

JIHOČESKÉ OSOBNOSTI:

Mikoláš Aleš:

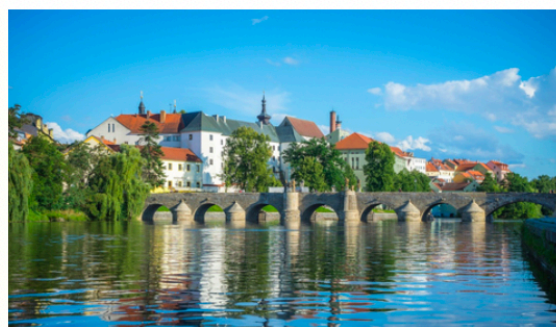
Jan Hus

Ema Destinová

Vojtěch Lanna

V Písku je nejstarší dochovaný kamenný most.

V Jihočeském kraji se nachází Temelín, největší jaderná elektrárna v Česku.

Podvojný deník – Jihočeský kraj

Jméno: _____

**Přečti si text o Jihočeském kraji a do tabulky napiš větu nebo informaci, která tě v při čtení zaujme.
K této informaci napiš svůj komentář.**

Citát z textu	Tvůj komentář

Volné psaní – Jihočeský kraj

Jméno:

Napiš vše, co znáš o Jihočeském kraji. Piš, bez zastavení. Pokud nevíš, co psát, napiš: „nevím, teď si nevzpomenu“.

KRAJ VYSOČINA

PŘÍPRAVA NA HODINU

Téma hodiny: Kraj Vysočina

Organizační formy výuku: Práce ve dvojicích

Integrované předměty: Tělesná výchova (Martina Sáblíková)

Výukové cíle: seznámení s Krajem Vysočina

Metody výuky:

- Metody kritického myšlení
 - pětilístek
 - I. N. S. E. R. T.
 - kostka

Očekávané výstupy:

- pojmenuje kulturní památky Kraje Vysočiny
- vyhledá na mapě Kraj Vysočina

Rozvoj klíčových kompetencí:

- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní

Pomůcky: vytisknuté materiály (nejlépe barevně), pero, nůžky, lepidlo

Popis vyučovací jednotky:

- Úvodní část
 - Přivítání, představení hodiny (0–3 min)
 - Pětilístek (4–9 min)
 - Žáci pracují ve trojicích. Postupují dle instrukcí na připraveném materiálu.
- Hlavní část
 - I. N. S. E. R. T. (10–34 min)
 - Žáci pracují ve trojicích a postupují podle instrukcí. Připravené jsou tři listy materiálu. Dva z toho slouží pro třetí list (tento list se vypracovává).

- Závěrečná část
 - Kostka (35–40 min)
 - Kostka se vystřihne (nejlépe na tvrdší papír), poskládá a slepí. Tato činnost probíhá ve trojicích. Každá skupina bude mít svou vlastní kostku. Jeden žák vždy vybere z materiálu z hlavní části jeden pojem a žák, který hází kostkou odpoví dle hozeného slova.
 - Celkové zhodnocení učitel–žák (41–45 min)

Listy a materiály k výuce: viz další strany

PĚTILÍSTEK – Kraj Vysočina

Jméno: _____

Doplň PĚTILÍSTEK ke kraji dle instrukcí. Snaž se, aby se napsané informace neopakovaly.

Napiš dvě slova
(přídavná jména)
vystihující dané téma.

Kraj Vysočina

Napiš tři slova
(slovesa).

Napiš čtyři slova (větu).

Shrň celý
pětílístek
jediným slovem.

I.N.S.E.R.T. – Kraj Vysočina

Kraj Vysočina

Nachází se na pomezí Čech a Moravy. Kraj Vysočina sousedí s Jihočeským krajem, se Středočeským krajem, s Pardubickým krajem a Jihomoravským krajem.

Povrch - Českomoravská vrchovina

Nejvyšší vrchol - Javořice 837 m. n. m. (Jihlavské vrchy)

Druhý nejvyšší vrch - Devět skal 836 m. n. m. (Žďárské vrchy)

Řeky - Jihlava, Sázava, Svratka, Oslava

Na řece Jihlavě stojí vodní nádrž Dalešice

Kraj Vysočina je známý pro pěstování brambor.

Okresy

V Kraji Vysočina se nachází jaderná elektrárna Dukovany.

I.N.S.E.R.T. – Kraj Vysočina

Kraj Vysočina

TURISTICKY OBLÍBENÉ DESTINACE:

město Telč

zámek Telč

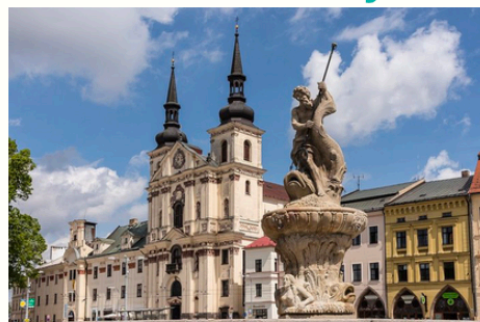

Židovská čtvrť

město Jihlava

Zelená hora

ZNÁMÉ OSOBNOSTI KRAJE VYSOČINY:

Karel Havlíček Borovský

Jan Karafiát

Jan Zrzavý

Martina Sáblíková

V Pelhřimově najdete Muzeum rekordů a kuriozit.

Hejtman Kraje Vysočiny je Vítězslav Schrek.

V okolí Jihlavy se od 13. století těžilo stříbro. Jihlavští si tutu událost připomínají jihlavským zavířením.

I.N.S.E.R.T. – Kraj Vysočina

Jméno: _____

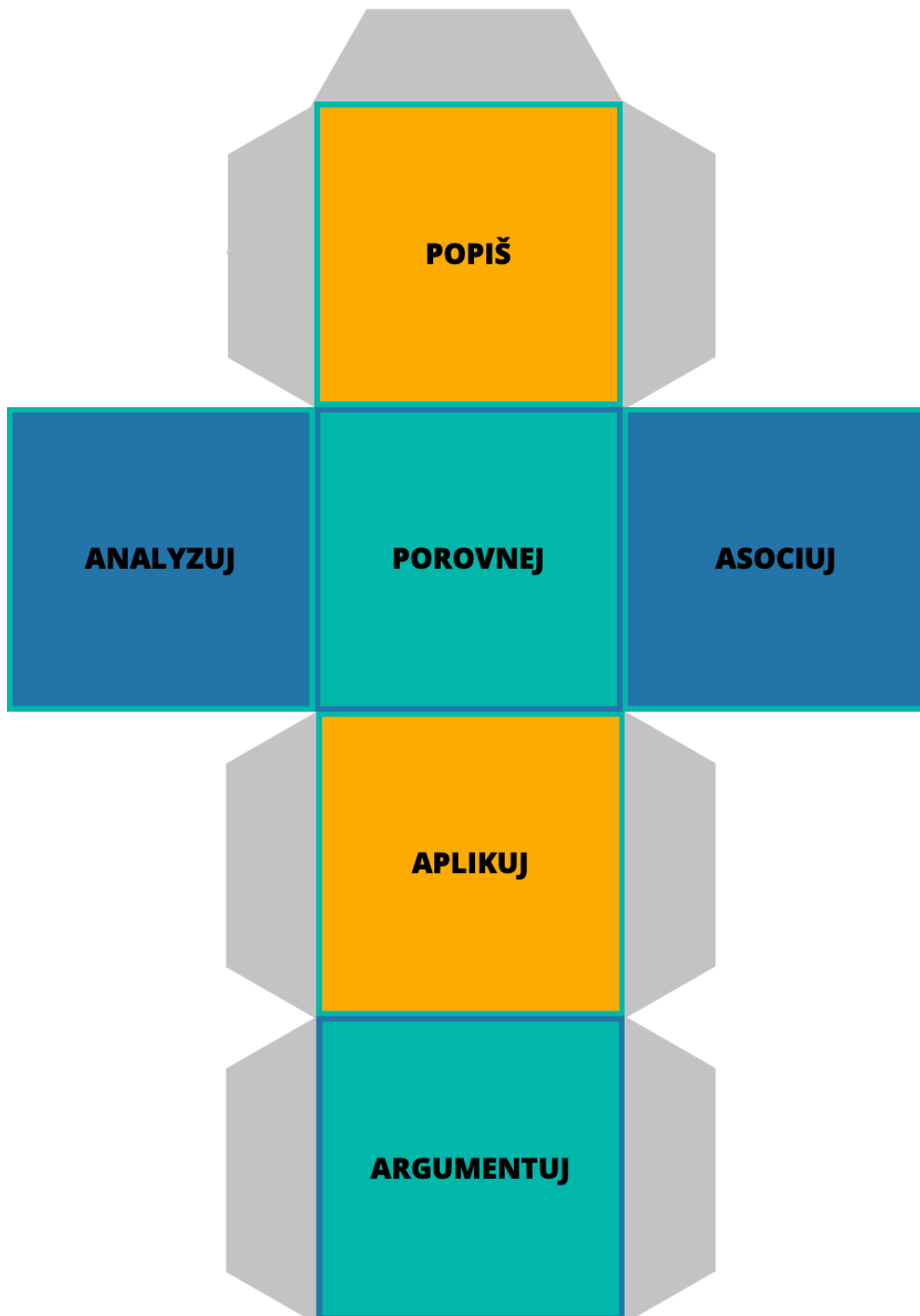
Přečti si text o Kraji Vysočina a do tabulky vyplň dle vysvětlivek informace.

✓	rozumím tomu, to jsem věděl
?	nerozumím tomu, potřebuji se zeptat, potřebuji dovysvětlit slovo
!	chci zdůraznit nebo mě to překvapilo
+	souhlasím
-	nesouhlasím

✓	?	!	+	-

KOSTKA – Kraj Vysočina

Kostku vystřihněte a složte.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

PŘÍPRAVA NA HODINU

Téma hodiny: Hlavní město Praha

Organizační formy výuku: práce ve dvojicích a trojicích

Integrované předměty:

Výukové cíle: seznámení s Hlavním městem Prahou

Metody výuky:

- Metody kritického myšlení
 - V. CH. D.

Očekávané výstupy:

- Žáci se dozvědí minimálně základní informace o Hlavním městě Praha

Rozvoj klíčových kompetencí:

- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní

Pomůcky: vytisknuté materiály (nejlépe barevně), iPady (tablety)/počítače, projektor

Popis vyučovací jednotky:

- Úvodní část
 - Přivítání, představení hodiny (0–3 min)
 - V. CH. D.
 - Společné vyplnění jedné části tabulky (*V. CH. D.*). Tabulka se promítne na tabuli a žáci společně doplňují to, co vědí o Praze. Zároveň si informace každý žák dopisuje do své vytištěné tabulky.
- Hlavní část
 - V. CH. D.
 - Práce ve dvojicích.
 - V této hlavní části si žáci zapíší do druhé části tabulky to, co se chtějí dozvědět o Hlavním městě Praha.

- Odpovědi žáci hledají na informačních listech, které od učitele obdrží. Učitel zároveň žákům poskytne iPady (tablety) nebo počítače, aby si popřípadě mohli vyhledat informace, které listy neobsahují.
- Závěrečná část
 - V. CH. D.
 - Žáci si ve dvojicích vyplní tabulku, kde napíšou vše, co se dozvěděli. Poté nové poznatky vyhodnotí celá třída společně.

Listy a materiály k výuce: viz další strany

V. CH. D. – Hlavní město Praha

Jméno: _____

Vím	Chci vědět	Dozvěděl jsem se

V. CH. D. – Hlavní město Praha (Informační listy)

Hlavní město Praha

"Zlatá Praha"

"Praha je srdce Evropy"

"Stověžatá Praha"

**Povrch – Pražská plošina a
Středočeská pahorkatina**
Řeka – Vltava

V Praze sídlí:

- prezident
- vláda
- ministerstva
- parlament
- velvyslanectví

**Město Praha je zároveň kraj Hlavní
město Praha.**

**Největší město Česka.
Nejmenší kraj Česka.**

**Počet obyvatel – přes 1 260
000**

Jan Werich

Jan Neruda

Části Prahy

Karlova univerzita

- založena Karlem IV.
- od roku 1348
- jedna z nejstarších univerzit v Evropě

Metro

V. CH. D. – Hlavní město Praha (Informační listy)

Hlavní město Praha

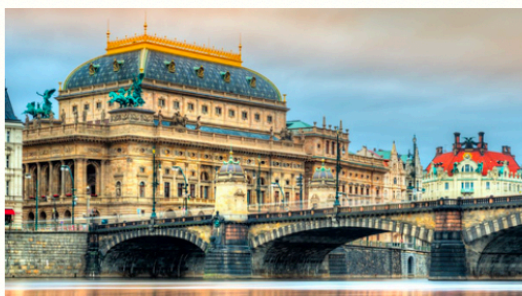

ZOO PRAHA

TURISTICKY OBLÍBENÉ DESTINACE:

Národní divadlo

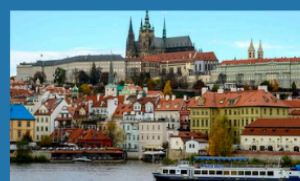

Národní muzeum

V. CH. D. – Hlavní město Praha
(Informační listy)

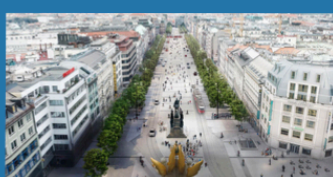
Hlavní město Praha

Pražský hrad

Staroměstské náměstí

Václavské náměstí

Obecní dům

Karlův most

Vyšehrad

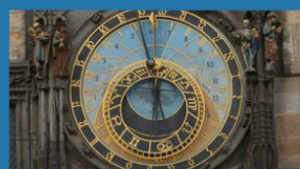
Pařížská ulice

Petřínská rozhledna

Katedrála sv. Víta

Pražský orloj

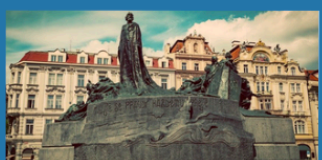
Betlémská kaple

Chrám sv. Mikuláše

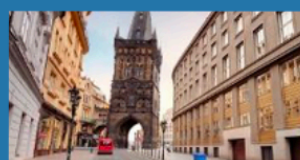
Hladová zed'

Socha mistra Jana Husa

Pomník svatého Václava

Prašná brána

6 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo za pomoci výzkumného šetření provedeného ve třetích a čtvrtých ročnících základních škol Jihočeského kraje a Kraje Vysočiny zjistit vstupní znalosti a představy o krajích Česka u žáků mladšího školního věku. V úvodu byly stanoveny čtyři hypotézy vycházející z teoretických nebo logických východisek.

V první části práce se představila hlavně česká, ale i zahraniční literatura a též další zdroje pojící se ke stěžejním záležitostem této diplomové práce. Též byla vytvořena struktura dotazníkového šetření a korespondující s věkovým rozmezím respondentů. Prostřednictvím sesbíraných dat u výzkumného šetření se zdařilo poukázat na úroveň, představy, znalosti, zdroje informací a charakteristické stereotypy o krajích Česka u sledovaných žáků. Získaná data z dotazníkového šetření byla analyzována a porovnávána z hlediska ročníků, typu škol, krajů a pohlaví žáků.

První hypotéza zkoumala schopnost žáků správně zapsat do mapy kraj, odkud pocházejí. Z výsledků studie je patrné, že žáci z Kraje Vysočina sice byli schopni zapsat svůj kraj do mapy, ale jen z 36 %, což může naznačovat, že to pro ně nebylo snadné. Naopak žáci z Jihočeského kraje si vedli o 21 % lépe než žáci z Kraje Vysočina. Z výsledků tedy vyplývá, že první hypotéza nebyla zcela potvrzena. I přesto, že někteří žáci mají určité znalosti o svém kraji, zároveň se u nich vyskytují obtíže s určením geografické polohy na mapě. Celkově lze říct, že v průměru je schopna minimálně třetina třídy správně zapsat kraj svého bydliště do mapy Česka.

Podle předpokladu druhé hypotézy by měla většina žáků znát město, památky a produkty z kraje, kde žije. Na základě výsledku testování, které bylo provedeno, lze říct, že hypotéza není zcela potvrzena, jelikož žáků, kteří dobře napsali minimálně jeden pojem ke kraji svého původu je 61 %. V Jihočeském kraji byla maximální úspěšnost v rámci jedné školy 76 % a v Kraji Vysočina 65 %. Celkově lze tedy říct, že pokud bychom považovali alespoň jednu správnou odpověď za odpověď, hypotéza se potvrdila; pokud bychom byli ale přísnější a trvali na tom, že žáci mají napsat jedno město, jednu památku a jeden produkt, v tom případě by se hypotéza nepotvrdila.

Z třetí hypotézy vycházející z předpokladu, že „žáci budou mít odlišné znalosti, přičemž vyšší míra znalostí bude patrná u žáků vyššího sledovaného ročníku, tj. čtvrtého“, došlo k potvrzení při celkovém sečtení získaných bodů, avšak někteří žáci

třetího ročníku překonali znalosti čtvrtého ročníku. Celkově lze ale říci, že se hypotéza potvrdila a že žáci čtvrtého ročníku dosahují vyšší úrovně znalostí.

Čtvrtá hypotéza tvrdí, že žáci pravděpodobně budou znát produkty jednotlivých krajů, ale budou mít potíže s umístěním jednotlivých typických znaků do konkrétního kraje, protože pojem „*kraj*“ je pro ně abstraktní a těžko představitelný. Míra správnosti při popisu typických produktů, památek, firem je vyšší než u míry správnosti zařazení těchto věcí do správného kraje. To naznačuje, že žáci tyto jednotlivé „emblémy krajů“ izolovaně znají, ale nemají dostatečné geografické znalosti na to, aby je zařadili správně na mapu. Výjimkou tvoří Praha a Pražský hrad, kde žáci měli větší úspěšnost při svém zařazení památky do správného kraje. To může být způsobeno tím, že Praha a Pražský hrad jsou velice turisticky oblíbené a děti se o nich již velmi brzy učí; spojení Pražský hrad zároveň na Prahu explicitně odkazuje. Celkově to vypadá, že hypotéza byla potvrzena, a že žáci znají produkty, památky, firmy jednotlivých krajů, musíme ale připustit problém s umístováním konkrétních krajských emblémů do konkrétních krajů.

Průzkum na školách ukázal, že žáci se nejvíce informací o krajích Česka dozvědí ze školy od učitelů a také od rodičů. Toto zjištění není vůbec překvapivé, jelikož tyto zdroje jsou zásadní v žákovském rozvoji. Avšak autorka považuje za velmi zajímavé, že návštěva samotného kraje byla vyhodnocena jako třetí v pořadí, což poukazuje na důležitost vlastního zážitku a praktické zkušenosti pro efektivnější způsob učení se novým věcem. Naopak internet a televize jsou významnými zdroji informací, které se umístily až na čtvrtém místě, což je překvapivé, jelikož tento způsob učení nabízí prakticky nepřehledné množství dat a fotografií. Nejméně informací se žáci dozívají od svých spolužáků nebo kamarádů. Z analýzy vyplývá důležitost kombinování způsobů získání informací pro kvalitnější vzdělávání.

V rámci této diplomové práce se podařilo zjistit znalosti a představy o krajích Česka u žáků třetích a čtvrtých ročníků základních škol. Výsledky mohou sloužit pro učitele na prvním stupni, kdy při výuce tohoto tématu poslouží k lepšímu předání učiva a pochopení žákovského pohledu. Za tímto účelem se povedlo vytvořit edukační materiál s využitím kritického myšlení za použití metody E–U–R pro žáky pátých tříd, kteří se díky němu mohou efektivně seznamovat s kraji Česka. Cílem materiálu bylo podpořit rozvoj kritického myšlení a dovednost řešit problémy, analyzovat informace a hledat řešení s ohledem na různá stanoviska a argumenty. Zároveň bylo ukázáno, že je nejen důležité kritické myšlení u žáků rozvíjet a formulovat, ale i hodnotit a systematicky ověřovat za účelem dosažení lepších výsledků.

Autorka by ráda využila vzniklý edukační materiál ve své praxi a vyzvala i další učitele k jeho využití ve výuce. Zároveň by chtěla upozornit učitele na abstraktnost pojmu *kraj*, jelikož je to pojmenování určitého geografického celku a pro děti je rozdělení mnohdy náročné. Na tuto diplomovou práci by se dalo navázat u žáků na druhém stupni základních škol a porovnat rozdílnost znalostí žáků prvního stupně a druhého.

Zároveň v této diplomové práci nebyl prostor na analýzu odpovědí dětí s odlišným mateřským jazykem, kteří chodí do české školy, proto si autorka myslí, že by mohlo být zajímavé zkoumat i jejich znalosti o krajích Česka.

Doufejme, že zvyšující se povědomí o krajské struktuře Česka včetně lepších znalostí o krajských městech či produktech a památkách tohoto kraje napomůže docela důležité věci pro život současných a budoucích žáků prvního stupně základního vzdělávání: lásce k vlasti. A pokud k tomu tato práce alespoň trochu přispěje, bude to jenom dobře. Na závěr nezbyvá než popřát kolegyním a kolegům, kteří budou implementovat poznatky z výzkumu a nabízené přípravy ve svých hodinách, hodně zdaru v jejich pedagogickém konání.

7 Zdroje

7.1 Literární zdroje

BERKOVÁ, M. (2015): Aplikace aktivizačních metod do výuky ošetrovatelství na středních zdravotnických školách. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc.

BURIÁNKOVÁ, D. a kol. (2015): Hravá vlastivěda 4: Naše vlast. Taktik,

CAKIRPALOGLU, P. (2012): Úvod do psychologie osobnosti. Grada, Praha.

ČÁBALOVÁ, D. (2011): Pedagogika. Grada, Praha.

ČAPEK, R. (2015): Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod. Grada, Praha.

ČÁP, J. (1993): Psychologie výchovy a vyučování. Karlova univerzita.

ČÁP, J., MAREŠ, J. (2001): Psychologie pro učitele. Portál, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, M., STARÁ, J., STRAŠÁK, Z. (2011): Společnost 5: Člověk a jeho svět. Fraus, Praha.

DWECK, C. (2017): Nastavení mysli: nová psychologie úspěchu, aneb, naučte se svůj potenciál. Druhé vydání, aktualizované, Jan Melvil Publishing, Brno.

HATTIE J. (2012): Visible learning for teachers: maximising impact on learning. Routledge, London.

HELUS, Z. (1998): Pojetí žáka a perspektivy osobnosti. SPN, Praha.

CHRÁSKA, M. (2003): Úvod do výzkumu v pedagogice: Základy kvantitativně orientovaného výzkumu. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.

- CHRÁSKA, N. (2016): Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Grada, Praha.
- JAMESON, M. (2020): Critical thinking: The Concept of Power of Thinking Critically. Efalon Acies.
- JEDLIČKA, R., KOŤA, J., SLAVÍK, J. (2018): Pedagogická psychologie pro učitele: Psychologie ve výchově a vzdělávání. Grada, Praha.
- KOHOUTEK, R. (2008): Psychologie duševního vývoje. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.
- LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČÍŘOVÁ, D. (1998): Vývojová psychologie: s úvodem do vývojové neurofyzologie. H&H, Praha.
- MACHOVÁ, J. (2002): Biologie dítěte pro učitele. Karolinum, Praha.
- MATĚJČEK, Z. (1994): Co děti nejvíc potřebují. Portál, Praha.
- NOVOTNÝ, P., POL, M. (2002): Vybrané kapitoly ze školní pedagogiky. Masarykova univerzita, Brno.
- PETTY, G., (2013): Moderní vyučování. Portál, Praha.
- PLACHÝ, L. (2009): Komparace motorických schopností u dětí mladšího školního věku. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.
- PRÁŠKOVÁ, A. (2018): Vstupní znalosti a představy o světadílech u žáku mladšího školního věku. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice.
- PRICE, G., MAIER, P. (2010): Efektivní studijní schopnosti: Odemkněte svůj potenciál. Grada, Praha

PRŮCHA, J., (2017): Moderní pedagogika, Portál, Praha.

PUNCH, K., F. (2008): Úspěšný návrh výzkumu, Portál, Praha.

ROYAL, B. (2017): Principy kritického myšlení. Ikar, Praha.

RYBOVÝ, J., JUCHELKOVÁ, I., KLECH, P., JEŽKOVÁ, V., BINKOVÁ, A.,
KOTEN, T., (2016): Hravá prvouka 3: Člověk a jeho svět, Taktik, Praha.

RÝDLOVÁ, T. (2021): Metody kritického myšlení v literární výchově na 1. stupni ZŠ.
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice.

SIEGLOVÁ, D., (2019): Konec školní nudy: Didaktické metody pro 21. století, Grada,
Praha.

SKUTIL, M., a kol., (2011): Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro
studenty učitelství. Portál, Hradec Králové, 2017.

ŠEBESTOVÁ, A., (2006): Metody kritického myšlení při výuce na 1. stupni ZŠ,
Diplomová práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

THOROVÁ, K. (2015): Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po
smrt. Portál, Praha.

VÁGNEROVÁ, M., LISÁ, L. (2021): Vývojová psychologie: dětství a dospívání.
Vydání třetí, přepracované a doplněné. Karolinum, Univerzita Karlova, Praha.

VICENÍKOVÁ, M. (2016): Hravá vlastivěda 5: Česká republika a Evropa. Taktik,
Praha.

VLTAVSKÁ, I. (2022): Vstupní znalosti a představy o evropských státech u žáků 6. a
7. tříd základních škol. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity,
České Budějovice.

ZORMANOVÁ, L. (2012): Výukové metody v pedagogice: s praktickými ukázkami. Grada, Praha.

ZORMANOVÁ, L. (2014): Obecná didaktika, Grada, Praha.

7.2 Internetové zdroje

ALTMANOVÁ, J. (2014): Pětিলístek

<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/18339/PETILISTEK.html> (24. 3. 2023).

HATTIE, J. (2018): <https://www.youtube.com/watch?v=Vpq09eY4pZo> (15. 3. 2023).

KYNCL, L., KYNCLOVÁ, B. (2013): Kostka,

<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/kostka.html> (25. 3. 2023).

LAZÁREK, P. (2012): Metody vedoucí k rozvoji kritického myšlení,

http://www.cestykatecheze.cz/_d/Metody-vedouci-k-rozvoji-kritickeho-mysleni.pdf (15. 3. 2023).

MIKESKOVÁ, Š.: Pojmotvorný proces, pedagogický konstruktivismus,

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/OU/15665/POJMOTVORNY-PROCES-PEDAGOGICKY-KONSTRUKTIVISMUS.html> (28. 11. 2022).

MŠMT (2016): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání,

<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> (25. 3. 2023).

MŠMT (2021): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání,

<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> (17. 11. 2022).

POLÁKOVÁ, I.: V – CH – D – Popis metody,

<https://www.ucenibezucebnic.cz/index.php?id=543> (25. 3. 2023).

RUTOVÁ, N.: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1754/file/pro--pr-v--metody-kritick-ho-my-len--a-e-u-r.pdf> (15. 3. 2023).

SUKOPOVÁ, Š. (2020): Rozvoj kritického myšlení,

<https://clanky.rvp.cz/clanek/22172/ROZVOJ-KRITICKEHO-MYSLENI.html> (24. 3. 2023).

THE FUTURE JOBS REPORT (2020):

https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (15. 3. 2023).

TOMSOVÁ, M. (2016): Dílny čtení a podvojný deník ve 3.C,

<https://www.2zsmb.cz/dilny-cteni-a-podvojny-denik-ve-3c> (25. 3. 2023).

ZORMANOVÁ, L. (2012): Výukové metody v pedagogice: Třífázový model učení,

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/16247/vyukove-metody-v-pedagogice-trifazovy-model-uceni.html> (2. 12. 2022).

ZAČÍT SPOLU. <https://www.zacitspolu.eu/o-programu/o-programu-zacit-spolu/> (29. 11. 2022).

8 Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Systematické rozdělení úrovní Rámcového vzdělávacího programu.....	14
Tabulka 2: Přehled respondentů	24
Tabulka 3: Co víš o svém kraji?	30
Tabulka 4: Špatné odpovědi na otázku – Co víš o svém kraji?	32
Tabulka 5: Napiš ke krajům vše, co tě napadne. Odpovědi všech respondentů.	33
Tabulka 6: Napiš ke krajům, co tě napadne. Odpovědi žáků z Jihočeského kraje.	34
Tabulka 7: Napiš ke krajům, co tě napadne. Odpovědi žáků z Kraje Vysočina.....	36
Tabulka 8: Popis obrázku a zařazení	46
Tabulka 9: Popis obrázku a zařazení do kraje/města.....	48
Tabulka 10: Popis obrázku a zařazení do kraje/města.....	49
Tabulka 11: Průměrný počet získaných bodů z didaktické části dotazníku dle typu škol a ročníků.	52
Tabulka 12: Získané body v brainstormingu dle typu škol a ročníků.	53

8.2 Seznam grafů

Graf 1: Zakroužkuj, odkud tyto informace víš.	50
--	----

8.3 Seznam použitých obrázků

Obrázek 1: Tradiční pedagogika vs. konstruktivismus.....	17
Obrázek 2: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi všech respondentů.....	38
Obrázek 3: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů ze třetích ročníků. ...	40
Obrázek 4: Napiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů čtvrtých ročníků.	40
Obrázek 5: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi respondentů Jihočeského kraje. .	41
Obrázek 6: Vypiš názvy krajů, které znáš. Odpovědi žáků z Kraje Vysočina	42
Obrázek 7: Zapiš názvy krajů, které znáš.	43
Obrázek 8: Zapiš do mapy krajská města, která znáš.	44

8.3.1 Seznam zdrojů obrázků v edukační části

Použitá grafika v edukační části – <https://www.canva.com>

Tabulky, pracovní listy, pětílístek a kostka – vlastní tvorba

Mapa – kraje – Microsoft Excel

Obrázek 1: Okresy Jihočeský kraj – mapa – <https://www.vets.cz/vpm/mista/kraj/1-jihocesky/>

Obrázek 2: Kapr – <https://www.e-vsudybyl.cz/archiv/celostatni-kucharska-soutez-profesionalu-cesky-kapr-2010-2638/>

Obrázek 3: Lipno – https://www.nebeske.cz/gallery-categories/lipno_vodni_nadrz/

Obrázek 4: Hluboká nad Vltavou – <https://www.zamek-hluboka.cz/cs/akce/41596-mezinarodni-den-pamatek-na-zamku-hluboka>

Obrázek 5: Třeboň – <https://skrz.cz/pobyty/destinace:cesko:trebon>

Obrázek 6: Červená Lhota – <https://www.brouzdak.cz/pamatky/zamky/zamek-cervena-lhota>

Obrázek 7: Mapa – Jihočeský kraj – vodstvo – <https://slideplayer.cz/slide/11152607/>

Obrázek 8: Písek – kamenný most – <https://turistickamapa.cz/kamenny-most-v-pisku/>

Obrázek 9: Temelín –

https://oenergetice.cz/_next/image?url=https%3A%2F%2Foenergetice.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2016%2F02%2FPetr-Šmol%C3%ADk-JE-Temel%C3%ADn-Panoramio-840x564.jpg&w=1920&q=100

Obrázek 10: Martin Kuba – https://twitter.com/Kuba_Martin

Obrázek 11: Mikoláš Aleš – <https://www.payne.cz/3xS43787/AlesMikolas.htm>

Obrázek 12: Ema Destinová – <http://www.praguecityline.cz/osobnosti-prahy/ema-destinova>

Obrázek 13: Jan Hus – <https://www.nasevojsko.eu/nasevojsko/eshop/0/0/5/5653-Jan-Hus-reprodukce-kresby>

Obrázek 14: Vojtěch Lanna – <http://abicko.avcr.cz/2010/07/03/>

Obrázek 15: Kraj Vysočina –

http://www.stitnehocb.cz/images/dokumenty/korona/domaci_ukoly_2020_2021/pecmanova/29-31.3/zemepis_7_5tyden_bezen2021.pdf

Obrázek 16: Okresy – Kraj Vysočina – <https://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/okresy>

Obrázek 17: Telč – zámek – <https://www.praga.info/es/telc/>

Obrázek 18: Telč – město – <https://www.wellness-novarise.cz/telc>

Obrázek 19: Jihlava – https://www.tripadvisor.com/Tourism-g657285-Jihlava_Vysocina_Region_Moravia-Vacations.html

Obrázek 20: Židovská čtvrť – <https://turistickamapa.cz/zidovska-ctvrt-trebic/>

Obrázek 21: Zelená hora – <https://www.jdeme1000km.cz/vysocina-poutn%C3%AD-kostel-zelená-hora>

Obrázek 22: Dukovany – <https://www.aktivnizona.cz/cs/zpravy/dukovany-uz-letos-vyrobily-9-twh-elektriny-tropicke-teploty-provoz-elektrarny-prakticky-neovlivnuji-162425>

Obrázky 23: Brambory – https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/z-poli-na-vysocine-zlodeji-kradou-brambory-i-mak_209715.html?showTab=nejtenejsi-3

Obrázek 24: Muzeum rekordů a kuriozit – <https://www.dobryden.cz/muzeum-rekordu-kuriozit-pelhrimov/expozice-rekordu-kuriozit/>

Obrázek 25: Karel Havlíček Borovský – <https://www.muzeumhb.cz/expozice/khb-zivot-a-odkaz/>

Obrázek 26: Jan Karafiát – <https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/580-jan-karafiat>

Obrázek 27: Martina Sáblíková – <https://www.nasepraha.cz/rychl Bruslarka-martina-sablíkova-venkovni-brusleni-je-super-zalezitost/>

Obrázek 28: Jan Zrzavý – <https://artrevue.cz/co-napsal-malir-jan-zrzavy-o-umeni/>

Obrázek 29: Havíření – <https://vysocina-news.cz/jihlavske-havireni-o-vikendu-nabidlo-pestry-program/>

Obrázek 30: Vítězslav Schrek – <https://www.novinyvm.cz/18572-byl-zvolen-novy-hejtman-kraje-vysocina-vitezslav-schrek.html>

Obrázek 31: metro – https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_stanic_pražského_metra

Obrázek 32: členění Prahy – https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/praha_jede_dal/financovani_mestskych_casti_a_navyseni.html

Obrázek 33: Karlova univerzita – znak – <https://www.designportal.cz/univerzita-karlova-bude-mit-jednotny-styl-zmeni-se-i-loga-fakult/>

Obrázek 34: Mapa Prahy – <https://www.historycarprague.com/cz/programy/vyhliDKova-jizda-2-hodiny/>

Obrázek 35: Jan Werich – https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Werich

Obrázek 36: Jan Neruda – <https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/jan-neruda/r~7703cb02e5c411e3a9c50025900fea04/>

Obrázek 37: Karlova univerzita – https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/univerzita-karlova-se-distancovala-od-soutezi-krasy-nesoucich-jeji-jmeno_201311182042_kpracharova

Obrázek 38: Znak hlavního města Prahy – https://cs.wikipedia.org/wiki/Znak_hlavn%C3%ADho_města_Prahy

Obrázek 39: Pařížská ulice – <https://www.prague.eu/cs/objekt/mista/2718/parizska-ulice>

Obrázek 40: Národní divadlo – <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tentokrat-slo-jmenovani-hladce-reditel-burian-povede-narodni-divadlo-dalsich-sest-let-54708>

Obrázek 41: Staroměstské náměstí – <https://www.prahapamatky.cz/staromestske-namesti/>

Obrázek 42: Václavské náměstí – <https://www.designmag.cz/foto/2019/10/vaclavske-namesti-jakub-cigler-0.jpg>

Obrázek 42: Pražský hrad – https://www.zdravezpravy.cz/wp-content/uploads/2020/06/Prazsky_hrad.jpg

Obrázek 43: Karlův most – <https://cdn-vsh.prague.eu/object/93/dsc-5690.jpg>

Obrázek 44: Vyšehrad – <https://slevomat.sgcdn.cz/images/t/1080/66/94/6694152-d2b3ac.jpg>

Obrázek 45: Petřínská rozhledna – https://res.cloudinary.com/ara/image/upload/c_fill,g_center,h_360,w_679,q_auto/hbzr41yle0cbrnrlwjfe

Obrázek 46: Katedrála sv. Víta – <https://praguehere.com/photo/201/6cir3er027v8l1lradyw.jpg>

Obrázek 47: Pražský orloj – <https://www.info.cz/zpravodajstvi/cesko/prazsky-orloj-se-na-pul-roku-zastavi-podivejte-se-co-vsechno-slavnou-pamatku-ceka>

Obrázek 48: Betlémská kaple – https://turistickamapa.cz/data_fotos/betlemska-kaple-2021_16_4-152527.jpg

Obrázek 49: Chrám sv. Mikuláše – <https://www.prahapamatky.cz/kostel-sv-mikulase/>

Obrázek 50: Hladová zeď – https://d34a.sdn.cz/d_34/c_img_QP_m/HxMFrp.jpeg?fl=res,500,500,1

Obrázek 51: Prašná brána – <https://albertov.eu/wp-content/uploads/2018/08/prasna-brana.jpg>

Obrázek 52: Socha sv. Václava – <https://cdn.kudyznudy.cz/files/1b/1b4c3ffa-e7ba-44be-b4c3-3cec7a2a7388.jpg?v=20210319161611>

Obrázek 53: Zoo Praha – <https://www.zoopraha.cz>

Obrázek 54: Socha mistra Jana Husa –
<https://praguehere.com/photo/9/lh82ijjnc9qjchlfa4.jpg>

8.3.2 Seznam zdrojů použitých obrázků v záznamovém archu výzkumného šetření

Obrázek 1: Slepá mapa – <http://www.zemepis.com/smkrajem.php>

Obrázek 2: Pražský hrad – <https://traveladventure.cz/prazsky-hrad-je-otevreny-verejnosti-interiery-si-muzete-projit-bez-pruvodcu/>

Obrázek 3: Karlovarské vřídlo – <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/karlovarske-vridlo-prochazi-pravidelnou-udrzbou>

Obrázek 4: Ještěd – <https://www.forfreedays.cz/jested>

Obrázek 5: jeskyně Macocha – <https://www.kopecek.cz/moravsky-kras/>

Obrázek 6: ŠKODA – https://www.skoda-storyboard.com/cs/skoda-logo-_bm_lc_3d_pos_1_srgb/

Obrázek 7: Olomoucké syrečky – <https://www.bydlimekvalitne.cz/syrecky-smradlavycesky-poklad-ktery-vam-pomuze-zhubnout>

Obrázek 8: Baťa – <https://www.bata.cz/deti/>

Obrázek 9: Pravčická brána –
<https://cdn.megapixel.cz/gallery/w1380h900/5/252655.jpg?v=1468258171>

Obrázek 10: Safari – Zoo, mapa –
http://www.chovzvirat.cz/images/zoo/zoo_dvur_kralove-140101055801.jpg

Obrázek 11: salám Vysočina –
<https://www.kaloricketabulky.cz/file/image/foodstuff/c20c1afd7cf2a319/453e03847f0343e1a686ee513dc390c2>

Obrázek 12: Pardubické perníčky – https://i3.cn.cz/1521664207_5_P6100126.JPG

Obrázek 13: pivo Plzeň –
<https://www.restauracekoulovna.cz/style/hokejka/images/content-koulovna/plz-urql.jpg>

Obrázek 14: kapr –
https://cdn.myshoptet.com/usr/eshop.gastroprodukt.cz/user/shop/big/1422_kapr.jpg?5fb d38e6

Obrázek 15: těžba uhlí – <https://www.seznam.cz/nastaveni-souhlasu/>

8.4 Seznam příloh

Příloha 1: Záznamový arch výzkumného šetření – sem vložit vyplněné dotazníky.....	102
Příloha 2: Průměrný počet získaných bodů z didaktické části dotazníku.....	107
Příloha 3: Průměrný počet získaných bodů z brainstormingu v dotazníku.	107

9 Přílohy

Příloha 1: Záznamový arch výzkumného šetření

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Kraje ČR

Dotazník – první část

Křestní jméno:

Třída:

Název školy:

1. Kolik má Česká republika krajů?

2. Vypiš názvy krajů, které znáš.

3. Doplň tabulku.

V jakém kraji bydlíš?	
Co o svém kraji víš? (města, památky, řeky, hory, osobnosti (produkty /výrobky) a cokoliv dalšího, co tě napadne.	

Kraje ČR

Dotazník – druhá část

Křestní jméno:

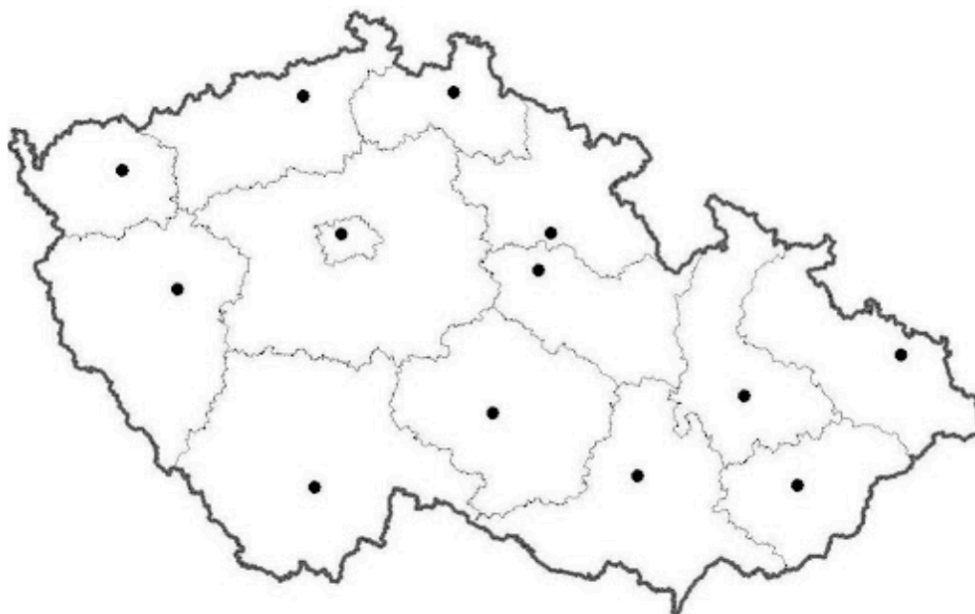
1. Napiš ke krajům všechno, co tě napadne.

Kraje	Co vím o krajích. Například města, památky, řeky, hory, osobnosti (produkt/výrobky) a cokoliv dalšího, na co si vzpomeneš.
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA	
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	
KRAJ VYSOČINA	
KARLOVARSKÝ KRAJ	
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	
LIBERECKÝ KRAJ	
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	
OLOMOUCKÝ KRAJ	
PARDUBICKÝ KRAJ	
PLZEŇSKÝ KRAJ	
STŘEDOČESKÝ KRAJ	
ÚSTECKÝ KRAJ	
ZLÍNSKÝ KRAJ	

2. Zapiš do mapy názvy krajů a krajská města.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA - 1	BRNO - 15
JIHOČESKÝ KRAJ - 2	ČESKÉ BUDĚJOVICE - 16
JIHOMORAVSKÝ KRAJ - 3	HRADEC KRÁLOVÉ - 17
KARLOVARSKÝ KRAJ - 4	JIHLAVA - 18
KRAJ VYSOČINA - 5	KARLOVY VARY - 19
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ - 6	LIBEREC - 20
LIBERECKÝ KRAJ - 7	OLOMOUČ - 21
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ - 8	OSTRAVA - 22
STŘEDOČESKÝ KRAJ - 9	PARDUBICE - 23
OLOMOUCKÝ KRAJ - 10	PLZEŇ - 24
PARDUBICKÝ KRAJ - 11	PRAHA - 25
PLZEŇSKÝ KRAJ - 12	ÚSTÍ NAD LABEM - 26
ÚSTECKÝ KRAJ - 13	ZLÍN - 27
ZLÍNSKÝ KRAJ - 14	

3. Zakroužkuj všechny možnosti, odkud tyto informace víš?

- Ze školy
- Od kamarádů nebo spolužáků
- Od rodičů
- Některé kraje jsem navštívil
- Z televize nebo internetu

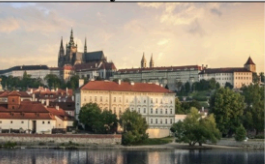

Kraje ČR

Dotazník – 3. část

Křestní jméno:

1. Doplň tabulku.

Symbol	Co to je?	Kraj/město
		
		
		
		
 ŠKODA		
		
Bata		

Příloha 2: Průměrný počet získaných bodů z didaktické části dotazníku.

Škola	Typ školy	Získané body – 3. ročník	Získané body – 4. ročník
A	městská škola	23,97	20
B	městská škola	7,5	11,5
C	městská škola	12,59	19,39
D	městská škola	13,07	16,55
E	vesnická škola	14,71	53,59
F	vesnická škola	13,91	37,88
G	vesnická škola	7,84	18,85
H	vesnická škola	17,9	14,15
Celkem		13,93	23,98

Zdroj: Vlastní šetření

Příloha 3: Průměrný počet získaných bodů z brainstormingu v dotazníku.

Škola	Typ školy	Získané body – 3. ročník	Získané body – 4. ročník
A	městská škola	5,40	4,96
B	městská škola	3,50	5,50
C	městská škola	4,21	4,74
D	městská škola	5,43	6,22
E	vesnická škola	2,09	37,09
F	vesnická škola	3,70	17,30
G	vesnická škola	0,90	3,50
H	vesnická škola	5,00	4,07
Celkem		3,78	10,42

Zdroj: Vlastní šetření